

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Bladt): Udvalget har afholdt fire møder. Forskellige spørgsmål, som udvalget har stillet til landbrugsministeren, er blevet skriftligt besvaret.

Blandt de spørgsmål, som udvalget har drøftet, er et fremsat ønske om nedsættelse af afdragstiden for byggelån. Efter de for udvalget foreliggende oplysninger er afdragstiden efter de gældende bestemmelser 101 år, hvilket fandtes at være urimeligt. Vi har drøftet dette spørgsmål i et samråd med ministeren, som har erklæret sig villig til at tage spørgsmålet op til nærmere overvejelse, så at der til næste efterår, når udlånsloven igen kommer til behandling, vil blive fremsat forslag om en afkortelse af lånets løbetid.

Som det fremgår af betænkningen, har udvalget også med landbrugsministeren drøftet spørgsmålet om ydelse af lån til opførelse af en arbejderbolig i sådanne tilfælde, hvor købesummen for byggegrunden ligger højere end de maksimumslån til jordkøb, som er fastsat i loven. Anledningen til, at dette spørgsmål blev rejst, var, at der i udvalget blev fremdraget et eksempel på, at en arbejder havde fået afslag på et andragende om byggelån med den begrundelse, at prisen for byggegrunden var for høj. Manden havde imidlertid ikke søgt om jordkøbslån, idet han selv havde købt og betalt grunden. Den højtærede landbrugsminister kunne tiltræde udvalgets opfattelse: at en højere pris for byggegrunden i sådanne tilfælde ikke måtte være en hindring for at opnå byggelån, når grunden er velegnet og købesummen må skønnes at være rimelig og arbejderen selv er i stand til at betale merprisen, uden at han behøver at søge jordkøbslån. Ministeren gjorde dog i denne forbindelse opmærksom på, at i medfør af de ændrede regler om ejerskifte, som gennemførtes i 1955, kan vedkommende i tilfælde af ejerskifte ikke altid forvente at få dækning for en sådan merpris.

Ved lovforslagets første behandling blev byggeomkostningerne omtalt af flere ordførere. Det har ikke været muligt inden for

en rimelig frist at få en fyldestgørende besvarelse om konstaterede stigninger i byggeomkostningerne i hvert af de tre sidst forløbne år, opdelt efter landsdele. Men ifølge det fra ministeren foreliggende svar har jordlovsudvalget fulgt den praksis i hvert af årene at godkende byggeomkostninger op til 110 pct. af de lån, som det i hvert enkelt tilfælde findes rimeligt at yde, idet man navnlig har taget hensyn til antallet af lånsøgerens børn. Endvidere har det været nødvendigt i visse amter på Sjælland og i Sønderjylland at tillade yderligere mindre overskridelser.

Udvalget har tiltrådt den forhøjelse på 1 000 kr. af byggelån, som indeholdes i lovforslagets § 5, således at det normale lån nu ikke må overstige 23 000 kr., men dog således, at der i særlige tilfælde — som hidtil — kan ydes yderligere 2 000 kr., altså i alt 25 000 kr.

Jeg kan på hele udvalgets vegne indstille det foreliggende lovforslag til vedtagelse uforandret.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg vil gerne takke udvalget, fordi man så hurtigt har behandlet denne sag, og jeg takker for den enstemmige indstilling om lovforslagets gennemførelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-8 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 750, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 125).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Tholstrup*:

Lovforslaget affattes således:

„Forslag til lov

om ændringer i og forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

§ 1.

Lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955, forbliver i kraft indtil udgangen af juni 1957, dog således at de beføjelser til at træffe foranstaltninger vedrørende indførsel, udførsel og fordeling af varer, der i medfør af loven er tillagt ministeren for handel, industri og søfart, henholdsvis landbrugsministeren, fiskeriministeren eller boligministeren, efter 1. januar 1957 kun kan benyttes til at træffe foranstaltninger til landets forsyning med olieprodukter og til rationering af forbruget heraf.

§ 2.

Denne lov træder i kraft den 1. januar 1957.“

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Lars P. Jensen): Der er i betænkningen gjort opmærksom på, hvor mange møder udvalget har afholdt, og hvorfra udvalget har modtaget skriftlige henvendelser; disse sidste er i øvrigt optrykt som bilag til betænkningen.

Udvalget har stillet 15 spørgsmål til ministeren, der er besvaret skriftligt, og disse svar har været drøftet i udvalget. Der er i betænkningen gjort opmærksom på, hvilke spørgsmål der har været drøftet. En del af disse spørgsmål skal drøftes videre i vareforsyningsudvalget. Desuden har vareforsyningsudvalget, hvis medlemmer for øvrigt er de samme, som har behandlet dette lovforslag, i den forløbne tid haft en række møder om benzin- og olie-spørgsmålet.

Hele udvalget er enigt om at ændre lovens § 14. Den nuværende § 14 lyder således:

„De med lovens administration forbundne udgifter bevilges på finansloven. Udgifterne ved varetagelsen af de opgaver, der måtte blive henlagt til kommunerne eller andre lokale myndigheder, afholdes af de pågældende myndigheder.“ Dette bibeholdes, men så tilføjes der:

„Ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til efter forhandling med finansministeren at fastsætte regler for, i hvilket omfang disse udgifter vil kunne refunderes de nævnte myndigheder af statskassen.“

Efter den nugældende paragraf var der ingen lovhjemmel til at refundere noget som helst. Den ny formulering giver mulighed derfor; men jeg vil gerne understrege, at kommunerne og andre lokale myndigheder ikke, selv om denne ændring gennemføres, har krav på at få udgifterne refunderet. Det er udvalgets opfattelse, at kommunerne og andre lokale myndigheder stadig skal bære deres part af disse udgifter ud fra den betragtning, at det ikke vil blive dyrere end højest nødvendigt, når de selv skal betale nogle af udgifterne. Handelsministeren og finansministeren skal i fællesskab fastsætte regler for, hvor meget der skal refunderes kommuner eller andre lokale myndigheder af disse udgifter.

Lovforslagets titel er foreslået ændret, da den er forkert affattet, idet ordet „vareforsyning“ var gledet ud. Underændringsforslag nr. 3 til lovens § 5 er en rettelse af, om jeg så må sige, en skønhedsfejl.

Underændringsforslagene nr. 4 og 5 stillet af et mindretal skal jeg ikke kommentere nu. Jeg skal senere på mit partis vegne gøre nogle bemærkninger om disse.

Jeg kan på flertallets vegne — socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget — anbefale ændringsforslagene nr. 1, 2 og 3, medens jeg skal anbefale, at man stemmer imod ændringsforslagene nr. 4 og 5 stillet af de konservative og venstres medlemmer af udvalget.

Jeg vil endvidere gerne gøre opmærksom på, at der i betænkningen har indsneget sig en fejl, idet der på 1. side, 2. spalte, sidste stykke, er en trykfejl i fjerdesidste linje. Kommaet efter „frugter“ skal udgå, og det

[Lars P. Jensen.]

følgende ord skal læses som to ord: „efter liberaliseringen“. Rettelsen vil blive foretaget i tillæg B.

Tholstrup: Under lovforslagets første behandling lovede den højtærede minister, at enkeltproblemer ville blive drøftet i udvalget. Af udvalgsbetænkningen fremgår det imidlertid ikke, hvilket resultat man er kommet til vedrørende sømændenes lige ret med andre borgere i landet til efter tjeneste i udlandet at kunne hjemtage motorkøretøjer, som de har ejet i udlandet, på samme måde som, skal vi sige, landkrabber.

Den højtærede minister er også minister for søfart og burde derfor sørge for, at sømændene får deres ret på lige fod med andre. Jeg hører gerne, om spørgsmålet har været drøftet i udvalget, selv om det ikke er omtalt i betænkningen, og hvilket resultat man i så fald er kommet til, eller om den højtærede minister har andet at bemærke end det, der har været fremme i udvalget.

Det er slået fast, at vareforsyningsloven koster hundreder af millioner kroner i tab for landet som helhed, at den er et ganske ubrugeligt apparat til at sikre kronens købekraft med, og at den er et ganske ubrugeligt apparat til at skabe valutabalance med. Af disse tre vægtige grunde kan vi ikke stemme for lovforslaget, men ønsker loven afviklet straks. Imidlertid hindrer krigeriske forviklinger og blokade for en tid Danmark i at få tilstrækkelige forsyninger af olieprodukter, og vi har derfor stillet et ændringsforslag, der, hvis det vedtages, giver mulighed for at regulere forbruget af olieprodukter på en hensigtsmæssig måde i det kommende halvår.

Anker Lau: Siden dette lovforslags første behandling er der faktisk ikke sket noget. I udvalget har vi fået besvaret en række spørgsmål, og så fik vi i øvrigt i sidste uge besked om, at nu skulle lovforslaget gennemføres; nu skulle vi have juleferie. Hele

den så ofte lovede gennemgang af de bundne lister og de importforbudte og importbebrændede varer, hele prisspørgsmålet vedrørende disse varer, hele diskussionen om bilhandelen og om dollarpræmieringen blev simpelt hen skudt til side og udsat til næste år; når loven endnu en gang er forlænget, ja, så kan vi tale videre om alle disse ting. Men der kan jo nok være nogle af os, der har deres tvivl om, hvorvidt dette vil finde sted.

Under disse omstændigheder havde vi ikke andet at gøre end igen i år at stille de ændringsforslag, som vi sidste år stillede sammen med de konservative, dog med den ændring, at der tages hensyn til den bemyndigelse, der nu engang må til, for at de rationeringer kan udfolde sig, som vi er midt i. Der er vel nok dem, der i denne anledning vil sige, at det var da godt, vi ikke fik disse bemyndigelser afskaffet noget tidligere, således som vi i øvrigt år efter år har ønsket det. Jeg kan vel ikke sige andet til dette, end at når bemyndigelser af denne art bliver nødvendige, vil ethvert folketing give enhver regering det, der skal til, men at man formentlig ikke i al almindelighed behøver en permanent midlertidig lov, der jo til næste år kan fejre sit 25 års jubilæum.

Foruden disse ændringsforslag, som der jo ikke er enighed om, er der den i ændringsforslag nr. 2 foreslåede ændring til § 14, som der er enighed om, og som går ud på, at kommunerne helt eller delvis kan få dækning for udgifter, der påføres dem ved rationeringerne, hvad der i øvrigt er gjort rede for af den ærede ordfører for udvalget.

Jeg skal ikke sige ret meget mere om selve loven. Den er en harmonika, hvis musik helt og fuldt afhænger af dem, der spiller på den. Loven kan bruges, og den kan misbruges; man kan liberalisere, og man kan lade være med at liberalisere. Den kan bruges til beskyttelse under maske af valutabesparelse. Jeg føler mig overbevist om, at der er mere beskyttelse og politik i denne lov, end der er valuta.

Vi erkender imidlertid i dag, at loven —

[Anker Lau.]

eller i alt fald noget, der dækker situationen — må være der, og vi vil derfor ikke hindre dens gennemførelse. Som begrundelse for, at vi alligevel ikke kan stemme for det forliggende lovforslag, skal jeg tillade mig at redegøre for den udvikling og de synspunkter, som har ført os til dette standpunkt. Denne side af sagen må naturligvis indeholde en kritik af den høje regering i almindelighed og den højtærede handelsminister i særdeleshed. Jeg beder derfor fru Groes, som vi alle sammen sætter stor pris på, forstå, at det ikke er hende, jeg henvender mig til, men den højtærede minister for handel, industri og søfart.

Den højtærede statsminister har for nylig beskæftiget sig med dette lovforslag ved en tale i Århus og har fremsat nogle bemærkninger om vor stilling til vareforsyningsloven og herunder anstillet nogle betragtninger om vor samarbejdsvilje i al almindelighed, også på andre områder. Det må vel derfor være berettiget, at jeg ved denne lejlighed omtaler det bredere grundlag, der findes for vor stilling, og som hænger sammen med de forsøg på samarbejde, der også på andre områder har udfoldet sig. Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger om hele dette samarbejdsproblem og derunder som sagt også komme ind på andre områder, fordi de har været med til at danne vor opfattelse og bestemme vor stilling her i dag.

Det forekommer mig, at mit parti på en lang række områder i de senere år under denne regering har vist en vidtgående saglig samarbejdsvilje, ikke mindst med hensyn til de erhvervspolitiske spørgsmål. Men der skal jo to eller flere parter til, for at et samarbejde kan udfolde sig, og den måde, hvorpå flere ministre, måske særlig den højtærede handelsminister, har samarbejdet, har desværre ikke været særlig positiv. En mindretalsregering må jo samarbejde, men den kan ikke forlange at få mere ud af dette end de andre parter i samarbejdet, hvis dette da skal holde. Endelig må man også ved lovenes administration fortsat sigte mod dette samarbejde og ikke gennem fortolkninger gå imod det.

Første gang den højtærede handelsminister, som det synes mig, svigtede det samarbejde, som kunne have fået stor betydning for hele forholdet mellem partierne og

erhvervsgrupperne, var ved nedsættelsen af monopolrådet og dets forretningsudvalg. Ved lovens vedtagelse var der almindelig enighed om, at her havde vi i loyalt samarbejde skabt en vigtig lov, som også blev anerkendt af det erhvervsliv, der skulle leve under den. Der lå heri en klar opfordring til nu at administrere i den ånd, hvori loven var givet, og derved sikre det tillidsfulde samarbejde mellem erhverv, administration og partier, som der var skabt forudsætninger for.

Her greb den højtærede minister afgørende forkert i starten; hun udnævnte et monopolråd med stærk politisk slagside, så stærk, at der fra folketinget kun blev repræsentation for socialdemokratiet og de radikale, medens mit parti og de konservative blev holdt udenfor. Den højtærede minister udnævnte endvidere et forretningsudvalg — i udvalget havde vi ment, at det burde man overlade til rådet selv — som ikke indeholdt nogen repræsentant for det erhvervsliv, der skulle dækkes af denne lov. Jeg tror, vi var mange, der følte, at man her forsømte en oplagt lejlighed til at skabe det samarbejde, der nu påkaldes, og som altså har været forsøgt ved vareforsyningslovens fortsatte behandling gennem årene.

Ved monopollovens behandling gik den højtærede minister i kamp for næringsfriheden og konkurrencen som det, der gav lave priser og sundhed i erhvervet, i modsætning til monopoler og aftaler, der måtte kontrolleres, og på dette grundlag blev man da også sluttelig enig.

Helt omvendt gik det så til gengæld med mælkeloven, som også hører under den højtærede ministers domæne, men hvor den samme minister netop ville bevare monopolerne og alt, hvad dertil hører. Her er næringsfriheden en vederstyggelighed, og konkurrencen er her noget, der kun fører til højere priser og usunde forhold. Den højtærede minister tog dette standpunkt så konsekvent, at hun kun havde en hånlige bemærkning tilovers for den stærke principielle protest, som hele det danske erhvervsliv stod og står samlet om. Næringsfriheden betragtes dog som en menneskeret af så fundamental betydning i et frit samfund som vort, at vi ikke kan undvære den og i hvert fald ikke bør sætte den over styr til fordel for en tvangsmæssig monopol-

[Anker Lau.]

ordning, hvis fordele er i høj grad tvivlsomme.

Dette var nogle eksempler, som viser, hvorledes det kan gå med samarbejdet, men der er også andre ting, der tyder på, at den højtærede minister somme tider ligefrem sigter efter at bringe et modsætningsforhold i stand til erhvervslivet, hvis minister hun dog er. Jeg tænker her på aktieselskabsloven og på det arbejde, der foregår i næringslovskommissionen.

Hvad aktieselskabsloven angår, synes den højtærede minister ikke at forstå erhvervenes helt legitime konkurrenceforhold, som er forudsætning for effektivitet, men som til gengæld forudsætter, at ikke enhver konkurrent kan få indblik i selskabernes indre forhold.

I næringslovskommissionen sættes alle socialistiske kræfter ind for en ændring af § 26, hvilket ville betyde fremme af den erhvervsmæssige koncentration, som er en forudsætning for socialiseringens udvikling. Samtidig er denne ændring et angreb på hele den mellemstand, som mange lande misunder os, men som er en vederstyggelighed for socialister, ikke blot øst, men også vest for jerntæppet.

På baggrund af det, jeg her har ridset op, skal jeg så vende tilbage til vareforsyningsloven og tale lidt om det samarbejde, der også her har været forsøgt, men som har fået et beklageligt udfald. Jeg skal ikke søge at genopfriske hele forvirringen omkring benzin- og olierationeringen — denne går jo nu sin gang. Naturligvis kan ikke alle blive tilfredse — det må man medgive den højtærede minister — men det forekommer mig dog, at man har gjort, hvad man kunne for at gøre utilfredsheden større end nødvendigt. Men her skete det altså også, at efter at vi i fællesskab havde fundet en ordning, som efter vor mening var god og fornuftig, fik den højtærede minister tilbagefald og ville begynde forfra.

Oprindeligt erkendte og vidste alle i udvalget, at ministerens forslag med de mange ganske små rationer og så en mulighed for at dispensere op til 55-70-85 l om måneden for de tre forskellige vognstørrelser var en dårlig ordning, der ville føre til bjerge af papir og en vældig administration. Vi ville ikke være med til at bygge et nyt vare-

direktorat op på en ordning, der forhåbentlig falder bort om et halvt års tid. Vi enedes så om at give alle den første dispensation straks op til den grænse, ministeren selv havde sat, og så begrænse yderligere dispensationer til de relativt få tilfælde, som kunne dokumentere et virkelig stort og betydningsfuldt behov for erhvervskørsel. De mindre skævheder, som sådan noget altid afstedkommer, måtte så udlignes gennem mærkernes frie omsætning.

Men som sagt, en dag kom ministeren og opgav det hele, og vi måtte så begynde forfra med de små rationer og alle papirbjergene. Vi kunne kun opfatte dette som udslag af en ikke helt ukendt restriktions- og administrationsglæde, og vi måtte naturligvis melde fra og fastholde det, vi oprindeligt havde været enige om.

Jeg vil i øvrigt i denne forbindelse gerne sige, at det forekommer mig, at den høje regering forsøger at male baggrunden for denne rationering med alt for sorte farver. Hvad meningen så kan være med det, kan man jo gætte på. For mig at se ville det være af stor værdi, om man tog lidt roligere på udviklingen i øjeblikket og ikke i slet så høj grad forsøgte at gøre befolkningen mere nervøs og urolig end højest nødvendigt. Det er jo nu engang sådan, at jo mere der tales og skrives og gøres, des mere er befolkningen tilbøjelig til at handle netop på en uønsket måde, og de oplysninger, der foreligger for mig om vore tilførselsmuligheder, giver slet ikke baggrund for ministerens sortsyn. Der skal dollars til, og der skal handles hurtigt, men således som vor stilling er i betalingsunionen, kan der ikke være noget større dollarproblem.

Ser vi så på, hvad der i øvrigt er sket inden for lovens område i det forløbne år, må også dette virke nedslående for os, som lægger afgørende vægt på de forudsætninger, der gennem denne lovs administration kan skabes for en sund prismæssig og konkurrencemæssig udvikling.

Som omtalt ved første behandling blev loven sidste år forlænget ved hjælp af en række løfter fra den højtærede minister. Ministeren lovede os en gennemgang af de bundne lister for at få fastslået, i hvilken grad importrestriktionerne virker beskyttende for en række virksomheder og deres omkostningsniveau, men der skete absolut

[Anker Lau.]

intet. Over for vort krav om fortsat liberalisering lovede den højtærede minister en prissammenligning mellem importbegrænsede varer her og i udlandet, så man kunne se, om restriktionerne virker varefordyrende. Dette har jeg nu aldrig været i tvivl om, og jeg tvivler i det hele taget på, at man reelt kan undersøge virkningen af en liberalisering, som ikke har fundet sted. Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) var imidlertid sidste år tilfreds hermed, men der kom bare alt for lidt ud af det. Der er heller ikke her sket noget undtagen dette, at vi for nogle dage siden fik tre beretninger om tre bestemte varer, men nogen behandling har ikke fundet sted.

Vi rejste også sidste år krav om, at den såkaldte dollarpræmieringspulje, som er opstået ved salg af bevillingstilsagn til biler, skal stå på en særlig konto i nationalbanken, til rådighed for formålet og administreret af banken. Vi betragter nemlig ikke disse penge som en afgift eller en skat, men som penge, der er erlagt til et ganske bestemt formål, nemlig til fremme af eksporten. Nu står de stadig på finansministerens almindelige konto og går derfor ind i statens almindelige regnskab. Det er muligt — som jeg vist også sagde sidste år — at dette er et rent bogholderiproblem, men det er efter vor mening et problem, der bør løses for at tilvejebringe større klarhed over statens mellemværende med nationalbanken. Vi er ikke tjent med — således som det skete i sommer — at amerikanske journalister i deres blade omtaler Danmark som et land, hvor man prøver at klare sig med bogholderifiduser.

Heller ikke på dette område er der vist nogen imødekommethed.

En nyordning af bilhandelen med ophævelse af tildelingsordningen, som ikke med urette er kaldt et lotteri, har vi gang på gang været med til at kræve. Denne sag må nu finde en afgørelse. Enten må vi have en nyordning eller en uforandret fortsættelse. Man kan ikke blive ved at behandle dette område på en måde, som er til stor skade for branchen — der efterhånden er næsten lige så mishandlet som tekstilhandelen.

Men heller ikke denne sag kunne man nå at få behandlet.

Ved udvalgets første møde tilkendegav jeg, at vi naturligvis ønskede alle disse spørgsmål behandlet inden lovens vedtagelse. Det skete ikke, og alle disse ting sendes nu igen videre til næste års vareforsyningsudvalg med nye løfter om gennemgang, undersøgelser o. s. v. Der er vist ikke mere nogen i denne sal, der tror på, at dette vil ske, og måske allermindst i det kommende år. Mit parti gør det i alt fald ikke. Og den utryghed, vi føler ved den højtærede handelsministers form for samarbejde og hele administration, har vi ønsket at understrege ved at undlade at stemme for lovforslaget.

Vi må så se, hvorledes det går i det kommende år i vareforsyningsudvalget, et udvalg, der vel i øvrigt har fået en helt anden placering både politisk og sagligt, end det oprindeligt var meningen. Men det skal da ikke være nogen hemmelighed, at hvis dette udvalgs væsentligste opgave skal bestå i at sylte visse sager, som vi lægger vægt på, og på andre områder skaffe regeringen politisk rygdækning uden det brede samarbejde, der også giver indrømmelser til vore synspunkter, kan det tidspunkt komme, da vi alvorligt må overveje at stille forslag om ændringer i udvalgets stilling og hele arbejdsform.

Lovens valutamæssige betydning siges at have fået fornyet aktualitet, og sætter man dette i forbindelse med den iver og strenghed, hvormed man greb rationeringen af benzinen an, kan man jo nok få sine anelser; men i udvalget har den højtærede minister tilbagevist tanken om, at der skulle være tale om at rationere af valutamæssige grunde.

Jeg bedømmer stadig stillingen sådan, at denne lovs valutamæssige betydning er meget ringe. Derimod har den stor betydning som beskytter af et højt og stadig stigende omkostningsniveau. Hvis den høje regering var til at formå til at gøre noget på prisområdet og ikke blot nøjes med at tale om stigende priser, var der visse muligheder, men inden for denne lovs muligheder afviser man netop alt det, der kunne gøres i så henseende.

Liberalisering og konkurrence er det, der kan holde priserne i ave, og hvis vi ser akutte prisstigninger udefra, som gør os alle fattigere, således som det nu sker på begrænsede områder, må vi lade være med

[Anker Lau.]

at forsyne hinanden med flere penge af den grund, men lade prisstigningerne få deres forbrugsbegrænsende virkning. Hvis dette var regeringens politik, var der mening i det, men hæmme prisstigningerne og skabe mulighed for prisnedgang ad disse veje vil man jo netop ikke.

Professor Nyboe Andersen holdt for kort tid siden en udmærket tale, hvor han netop giver os ret i, at liberalisering — han antyder selv 100 pct. — har afgørende betydning for vort pris- og omkostningsniveau og hele vor konkurrenceevne på eksportmarkederne. Han foreslår to ting: stabilitet på lønområdet i et par år og liberalisering for færdige forbrugsvarer, altså konkurrence. Hermed er også balancen mellem lønmodtagernes og de frie erhvervs muligheder i orden. Dette er der mening i, og det er rart en gang imellem at få tilslutning fra den økonomiske videnskab og tilmed fra en økonom, der ikke er fremmed for den højtærede minister, og som oven i købet er medlem af det meget omtalte samordningsudvalg.

Jeg er imidlertid klar over, at inflationen ikke alene kan bekæmpes ad disse veje, der skal også gøres andre ting på andre områder, men jeg tror, vi skal begynde her, og handling her kan i alt fald ikke undværes.

I denne forbindelse er der også grund til at minde om henstillingen fra samarbejdsorganisationen i Paris til regeringerne om ikke at glemme deres ansvar med hensyn til inflationsbekæmpelse. At standse eller dog bremse inflationen er et helt afgørende punkt i mit partis politik, og da vi ikke hidtil har kunnet samle flertal for dette synspunkt inden for denne lovs rammer, er det altså også med til at bestemme vor stilling til en forlængelse af vareforsyningsloven.

Må jeg til slut med hensyn til det ændringsforslag, som retsforbundet har stillet, blot sige, at jeg må opfatte det som udslag af retsforbundets sædvanlige taktik. Jeg er ikke sikker på, at partiet har overvejet de konsekvenser, som en så pludselig ophævelse af væsentlige dele af löven ville få både indadtil og udadtil. På baggrund af min redegørelse i øvrigt for mit partis stilling

vil jeg anbefale at stemme imod dette ændringsforslag.

Weikop: Siden handelsministeren fremsatte lovforslaget, og siden dette var til første behandling, er der unægtelig sket ret betydelige udsving i vor valutastilling eller vor valutabalance, og selv om det var meget fristende at komme nærmere ind herpå, skal jeg undlade dette. Jeg vil dog gerne minde om, at vi stadig har en betydelig valutagæld og derfor ikke bør fortabe os i omgående bevægelser ved at tale om valutalikviditet eller andet. Det tror jeg også den højtærede minister er enig med mig i; det fremgår ganske særlig af ministerens skriftlige fremsættelse.

Jeg vil også minde om, hvordan valutastillingen var, da den socialdemokratiske regering trådte til — det har der jo somme tider været nogen diskussion om. Jeg vil gerne i så henseende henvise til den vurdering af valutastillingen, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gav i 1953. Det ærede medlem sagde, at bankernes valutabeholdning den 1. september 1950, altså dengang den forrige socialdemokratiske regering havde magten, var ÷ 700 mill. kr., medens der i januar 1953, altså under den borgerlige regering, var en valutabeholdning på godt 300 mill. kr., altså en forbedring på 1 milliard kr., men i betragtning af, sagde det ærede medlem, at der i tiden fra 1950 til 1953 var overført 400 mill. kr. fra valutabudgettet til Danmarks faste gæld til udlandet, kom man ned på en reel valutaforbedring på 500—600 mill. kr. Valutagælden ligger vel i dag — jeg kender ikke de sidste tal — på mellem 150 og 200 mill. kr., og jeg synes, det er naturligt, at man ved behandlingen af en valutlov, som det jo dog er, klargør den store forskel, der har været mellem den borgerlige regerings evne til, tør jeg sige, at fylde valutakassen og den socialdemokratiske regerings evne til at tømme den.

Se, det er jo sædvane under udvalgsbehandlingen af vareforsyningsloven, at man drøfter virkningerne af de bemyndigelser, der gives i henhold til loven. Ved første behandling spurgte jeg, om varebytteforretningerne ikke var låset i for faste rammer, og jeg gjorde det bl. a., som

[Weikop.]

Jeg også sagde dengang, fordi formanden for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, professor Nyboe Andersen, til et blad havde udtalt, at visse varebytteforretninger var af et sådant format, at de kun kunne formidles af andelsbevægelsen. Jeg sigtede til en udtalelse i Danmarks Handels- og Søfarts-Tidende, hvor professor Nyboe Andersen i forbindelse med Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers afslutning af en varebytteforretning med Sovjet sagde følgende — jeg beder formanden om tilladelse til et citat —:

„Jeg tror, man har lov at sige, at ingen anden forretning end andelsbevægelsen kunne afslutte en handel af det format, som der her er tale om.“

Da de varer, der skulle eksporteres, stadig i henhold til interviewet med professor Nyboe Andersen, bl. a. var fodtøj, læder- og beklædningsvarer, kunne man få det indtryk, at den øvrige danske industri ikke formåede at levere eller producere varer i det meget store omfang, som der her var tale om; men i udvalget har den højtærede minister oplyst, at Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers varebytteforretning med Sovjet drejede sig, jeg var lige ved at sige kun, om 1,5 mill. kr., og når henses til, at den samlede industrieksport i indeværende år kommer op på ca. 3 milliarder kr. og der finder en meget betydelig eksport af tekstilvarer sted, ja, så nærer jeg mine tvivl med hensyn til, om ikke andre fabriker end Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger skulle kunne klare en sådan varebytteforretning. For mig ser det ud, som om det her drejer sig om en propaganda for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger.

Det afgørende for mig dengang var imidlertid at få klarhed over, om andre virksomheder blev udelukket fra at foretage varebytteforretninger bl. a. med den begrundelse, som professor Nyboe Andersen gav: at kun andelsbevægelsen og dermed Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger formåede at formidle så store forretninger. Ministeren har givet en redegørelse herfor, der viser, at andre har nøjagtig samme adgang til at formidle varebytteforretninger som Fællesforeningen for

Danmarks Brugsforeninger, og at der ved eventuelle fordelingsordninger tages skyldigt hensyn til alle sider. Ministeren henviste til, at vareudvekslingsudvalget skulle godkende de forskellige varebytteforretninger, og jeg finder det ganske naturligt, at ministeren henviste til det, men her vil jeg gerne tilføje, at der var måske alligevel grund til engang imellem at se på, om der ikke ville være anledning til at gennemføre visse ændringer i praksis, for sådanne ordninger kan jo meget nemt komme til at stivne i gammel praksis. Varebytteforretninger er jo nutidens tuskhandel, og desværre kan man vel ikke komme uden om dem, og de, der tager et initiativ til at gennemføre en for Danmark fordelagtig bytteforretning, bør naturligvis også selv have fordel deraf; det er ganske vist en fordel, som private virksomheder må dele med skattevæsenet. Hvis derimod kooperative virksomheder gennemfører varebytteforretninger, får skattevæsenet jo ikke en tilsvarende part, og også af den grund er jeg glad for at den højtærede handelsminister har erklæret at kooperationen ikke har nogen fortrinsstilling med hensyn til godkendelse af varebytteforretninger.

Når jeg for lidt siden sagde, at administrationen ikke måtte stivne, synes jeg, det er værd at nævne det hav af bekendtgørelser, der stadig er i kraft i henhold til vareforsyningsloven eller de forskellige vareforsyningslove gennem årene, og spørge: er ikke nogle af disse i virkeligheden overflødige? Ministeren har sagt, at administrationen i varedirektoratet ikke kan være mindre, og at alle bestræbelser udfoldes for at begrænse administrationen. Jeg indrømmer gerne, at det er meget svært for udenforstående at skønne over dette, men når der trods liberaliseringen stadig er 300 personer beskæftiget ved importregulering, synes man alligevel, det er mange. Erhvervene betaler 9 mill. kr. i gebyrer for deres attester. Det er unægtelig mange penge. Jeg tror, den højtærede minister er enig med mig i, at man ikke skal slå sig til tåls med, at gebyrerne dækker varedirektoratets udgifter, for til syvende og sidst er det jo forbrugerne, der kommer til at betale, og dem ved jeg da, at den højtærede minister vil skåne mest muligt.

Når man får at vide, at der udstedes

[Weikop.]

180 000 bevillinger nu, medens der blev udstedt 280 000, da bevillingsudstedelsen nåede sit højdepunkt, spørger man uvilkårligt: er der ikke noget at forenkle? 30 personer sidder og fordeler biler eller, jeg var lige ved at sige, måske i højere grad giver afslag, og ca. 65 personer sidder og laver statistik. Jeg spørger igen, om en omlægning ikke er mulig. Er det rimeligt, at erhvervene og dermed forbrugerne skal betale for et arbejde, der ikke har noget som helst med attestskriveriet at gøre?

Jeg har før været ude for, når jeg har fremført en kritik, at blive mødt med det svar fra den højtærede minister, om jeg ikke ville give nogle råd. Ja, det har jeg vist nok gjort nogle gange, men administrationen er ministrenes område, og jeg kan i så henseende henvise til det, den højtærede statsminister sagde forleden dag, nemlig at han ikke i princippet er uenig i den betragtning, at administrationen skal gøre sit arbejde under regeringens ansvar, og at folketinget må forbeholde sig ret til kritik heraf. Jeg vil, selv om jeg sidder i vareforsyningsudvalget, ikke tage ansvaret; jeg vil ikke tage ansvaret for handelsministerens administration, men jeg vil benytte den ret, jeg har, hvilket statsministeren understregede forleden dag, til at øve kritik, når jeg måtte finde anledning dertil.

Må jeg om rationeringer sige, at de plejer gerne at komme som lyn fra en klar himmel. Om rationeringen af benzin, olie og petroleum tør man måske sige, at den næsten kom som et forsinket lyn, ja, så forsinket, synes jeg, at rationeringerne udmærket kunne være gennemført ved lov her i tinget fremfor bag lukkede døre, hvorfra, det må jeg have lov at sige, alting sivede ud, selv om man udfoldede de største bestræbelser for at undgå det. Hvis rationeringsforslagene havde været forelagt tinget, så ville man også have kunnet se, hvorledes den højtærede ministers vurdering af rationernes størrelse praktisk talt undergik ændringer fra den ene dag til den anden. Jeg ved meget vel — det vil jeg gerne medgive — at det er meget svært at bedømme sådanne forhold, men jeg tror, ja, jeg ikke alene tror, men jeg ved med sikkerhed, at det ærede medlem hr. Lars. P.

Jensen ville have rettet en, jeg tør godt sige sønderlemmende kritik mod en borgerlig, en venstre eller konservativ minister, hvis han havde båret sig ad, som den højtærede handelsminister har gjort det, og ganske særlig, tør jeg sige, hvis en borgerlig handelsminister ville have ladet 4 måneders petroleumsforbrug sive ud på en måned, sådan at der kun var en måneds beholdning tilbage, da der skulle rationeres. For resten kan jeg ikke rigtig forstå, at leverandørerne af petroleum ikke viste nogen tilbageholdenhed med salget, men det er en anden historie.

Jeg skal herefter vende mig til lovforslaget og de stillede ændringsforslag. Jeg vil gerne først vende mig mod den betragtning, at man ikke bør foretage ændringer i loven under de nuværende forhold. Vareforsyningsloven er en lov, der kommer til revision hvert år, og derfor må det være meningen, at man kan foreslå de ændringer, som nu forholdene tilsiger, og det, hvad enten det drejer sig om at skærpe bestemmelserne eller lempe dem. Vi har f. eks. ment at måtte bibeholde bemyndigelser, som vi i fjor mente var overflødige, mens vi på et andet område, som jeg skal komme til, mener der må ske en begrænsning af bemyndigelserne.

De underændringsforslag, vi har stillet sammen med venstre, har to formål. Det ene er i nogen grad at ajourføre loven, så at noget af det, der blev påkløstret under krigen, fjernes, og således at loven i højere grad fortsætter som en valutalog, hvortil er føjet de bestemmelser, som er påkrævet af hensyn til de herskende forhold. Det andet formål er at fastlægge rammerne for ministerens bemyndigelser til at indføre indenlandske rationeringer. Vore ændringsforslag giver i enhver henseende de beføjelser, som ministeren har brug for både i dag og, så vidt man kan se, i hvert fald det første års tid. Ministeren kan rationere, hvis der er knaphed på varer eller udsigt til knaphed på varer. Ministeren kan — selvfølgelig med tilslutning af vareforsyningsudvalget — også efter vort forslag opfylde alle de forpligtelser, Danmark har eller kan få i forbindelse med internationalt samarbejde. Ministeren kan fortsætte med alle de reguleringer og foranstaltninger,

[Weikop.]

der er løbende, og kan også foretage ændringer heri. Importregulering findes der også stadig bemyndigelse til at foretage.

Det drejer sig altså fremdeles om meget vidtgående bemyndigelser, men vore ændringsforslag tilsigter at fratage ministeren og vareforsyningsudvalget bemyndigelsen til at gennemføre indenlandske rationeringer af valutariske grunde. Dette har ikke kunnet finde tilslutning i udvalget, til trods for at vel alle i dette ting vil være betænkelige ved at give bemyndigelser, der ikke er stærkt påkrævet. Det kan være betænkeligt at fortsætte med så vidtgående bemyndigelser, som der her er tale om, men vi er gået med dertil på grund af de herskende forhold, selv om vi — og jeg tør måske også sige befolkningen — ikke nærer nogen overdreven tillid til den højtærede handelsministers administration af bemyndigelserne. Men når den højtærede minister er af den opfattelse — og her tror jeg at det ærede medlem hr. Anker Lau har forstået ministeren rigtigt — at regeringen ud over de mange beføjelser, der gives, tænker sig at søge rationeringer af valutariske årsager gennemført i vareforsyningsudvalget, så mener vi, man går for vidt. Hvis en sådan situation skulle indtræffe, må regeringen fremsætte lovforslag om foranstaltninger her i tinget. Der bør efter vor mening være en grænse for, hvad der kan gennemføres af et flertal i et udvalg bag lukkede døre. Der må være en grænse for, hvad der kan undrages folketingets beslutning. Jeg vil gentage: kan man rationere på grund af internationale forpligtelser, truende vareknaphed eller eksisterende vareknaphed, bør man vist ikke gå videre.

Jeg har altid forstået, at det radikale venstre var modstander af, at sager blev unddraget tinget og offentligheden, at man med andre ord ønskede, at sager så vidt muligt skulle behandles for åbne døre, hvis ikke ganske særlige forhold talte derimod, og jeg mente, at denne opfattelse deltes af den højtærede handelsminister og socialdemokratiet. Den højtærede handelsminister har med adskillige af sine forslag ønsket offentlighed i så stort omfang som overhovedet muligt, uden, forekommer det mig, at samfundsmæssige hensyn talte for of-

ftentlighedens indblanding, men når det drejer sig om ministerens eget område, ønsker regeringen og ministeren ikke offentlighedens lys kastet over de drøftelser, der skal føres, og de beslutninger, der skal træffes. Bør forbrugerorganisationer, erhvervsorganisationer, arbejderorganisationer og industriorganisationer slet ikke have adgang til at fremsætte deres synspunkter, så folketinget kan blive i stand til at bedømme forholdene?

Den højtærede minister ønsker vigtige beslutninger truffet bag lukkede døre. Ministeren ønsker ikke her den kontrol, som hun påkalder i så mange andre forhold. Ministeren ønsker ikke, at folketinget skal være med i overvejelserne og drøftelserne. Samfundshensyn taler for, at foranstaltninger, der skal træffes af valutariske grunde, gøres til genstand for behandling her i tinget. Det drejer sig her ikke udelukkende om erhvervenes interesser, men om hele befolkningens interesser, om beskæftigelsesmæssige interesser, ja, det drejer sig faktisk om, hvorvidt nogle folk her i landet skal miste deres arbejde ved sådanne afgørelser.

Den højtærede minister vil måske indvende, at sagerne kan lide skade ved offentlig behandling. Hertil vil jeg svare, at det drejer sig i væsentlig grad om sagernes rette tilrettelæggelse. Nye afgifter, omsætningsafgifter, som slet ikke — jeg siger udtrykkelig slet ikke — behøver at have nær så vidtrækkende virkninger for befolkningen, som hvis man rationerer det indenlandske forbrug af valutariske grunde, skal vedtages ved lov, og selv om det, jeg tør næsten sige kun, drejer sig om penge. Men dog ikke den højtærede minister og socialdemokraterne og det radikale venstre i sidste øjeblik skulle besinde sig og give vore ændringsforslag deres tilslutning?

Hvis det, som jeg forstod det ærede medlem hr. Anker Lau opfattede det, var temmelig usandsynligt, at regeringen ville rationere på grund af valutariske forhold, kunne man måske have ladet det blive ved det bestående; men af de forhandlinger, der har været ført under behandlingen af dette lovforslag, har jeg forstået, at den højtærede minister ikke betragter det som udelukket, at indgreb af den art efter ministerens mening vil blive nødvendige.

[Weikop.]

Derfor er det afgørende nødvendigt netop nu at gøre det klart, om man i så fald vil sætte folketinget ud af spillet. Det er spørgsmålet. Vi ønsker det ikke.

Hele udvalgets ændringsforslag om at give kommunerne adgang til refusion for de udgifter, som de foranstaltninger, der pålægges dem, medfører, hilser jeg naturligvis med stor tilfredshed, da jeg selv har rejst tanken herom.

Med hensyn til retsforbundets ændringsforslag kan jeg kun sige, at vi ikke kan medvirke til en gennemførelse heraf.

Må jeg til slut, for at der ikke skal være nogen som helst misforståelse, sige, at vi erkender — det viser vore ændringsforslag — at en valutalog og en delvis forsyningslov på nuværende tidspunkt er nødvendig; vi vil også stemme for lovforslaget, dersom vore ændringsforslag vedtages, det skal stå helt klart. Gennemføres vore ændringsforslag derimod ikke, må vi, som vi allerede har givet udtryk for, undlade at stemme.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Det var for så vidt bemærkelsesværdigt at høre, at de to ordførere for venstre og det konservative folkeparti kun i forholdsvis ringe grad talte om lovforslaget og ændringsforslagene hertil, men i stedet valgte at tale om noget andet; det forstår jeg i og for sig meget godt i den nuværende situation. Jeg bebrejder ikke de to ordførere, at de talte om ting, der vedrører vareforsyningsloven og administrationen, naturligvis ikke, men det er dog fortrinsvis selve lovforslaget og de ændringsforslag, der er stillet, vi har til drøftelse.

Det ærede medlem hr. Anker Lau sagde, at der er jo ingen, der vil nægte en regering en lovgivning, hvis det i den særlige situation, vi står i, skulle vise sig at blive nødvendigt med udvidede bemyndigelser. Er det så ikke mere praktisk, at vi, netop i den særlige situation, hvori vi står, med de usikre økonomiske forhold ude i verden, beholder den lov, vi har?

Det ærede medlem gjorde gældende, at vareforsyningsloven kan bruges, og den kan misbruges, og deri har det ærede medlem jo ret. Lovens betydning afhænger i meget væsentlig grad af administrationen. Loven er ingen hindring for en meget vidtgående liberalisering; det har vi set, og der er ingen tvivl om, at hvis forholdene i øvrigt gjorde det muligt, kunne denne liberalisering føres betydeligt videre under den gældende lov. Det er ikke loven, der er en hindring for, at de synspunkter, det ærede medlem hr. Anker Lau var talsmand for, kan imødekommes. Det er administrationen, og denne administration har vel stort set været den samme under denne regering, som den var under den tidligere regering. Jeg tror ikke, der er så forfærdelig meget at give i bytte for nogen af de to parter. Man kan vel ikke sige, at den sidste konservative handelsminister i den såkaldte borgerlige regering var udpræget frihandelsmand. Jeg synes i øvrigt ikke, man får indtryk af, at forhenværende minister Aage L. Rytter helt er på linje med den konservative ordfører her i dag. Det forekommer mig, at jeg for nylig har set refereret et foredrag af hr. Rytter, hvori han siger, at videre liberalisering i øjeblikket er yderst skadelig. Jeg ved ikke, om det falder sammen med, hvad det ærede medlem hr. Weikop mener. Hvis det også er det ærede medlem hr. Weikops opfattelse, forstår jeg ikke hans betænkelighed ved at forny den lov, som han mente var nødvendig, dengang han selv var minister, og dengang direktør Rytter var minister; da havde man brug for denne lov. På et tidspunkt, da de økonomiske forhold dog må siges at have været helt anderledes rolige end nu, har de to partiers regering anset det for nødvendigt med en bemyndigelseslov og har brugt denne bemyndigelseslov efter stort set de samme principper og samme regler som nu. Er der så nogen baggrund for de ærede medlemmer til netop på dette tidspunkt og under de nuværende økonomiske forhold ude i verden at sige, at nu er det

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

ikke længere nødvendigt med en lov af denne karakter?

Jeg takker ministeren for de oplysninger, udvalget har fået med hensyn til prissammenligninger. Det er ikke blevet til så meget endnu, men jeg er fuldstændig klar over, at det er omfattende undersøgelser, der er foretaget, og at det naturligvis er et stort arbejde, hvis man skal have prissammenligninger, som er holdbare, og som man kan bygge noget på. Jeg venter imidlertid, at vi får mere af samme slags og flere oplysninger med sammenligninger af priserne i Danmark og i andre lande, således at vi virkelig kan gøre os et begreb om, hvorvidt den nuværende vareforsyningslov administreres på en sådan måde, at den fordyrer varerne herhjemme. Det er det, der har været diskussionsgrundlaget, når vi har drøftet denne lov. Det er da også klart, at hvis det med tørre tal kan påvises, at den omstændighed, at man har varer på bunden liste, fører til urimelige prisforhøjelser herhjemme, prisforhøjelser, som fordyrer produktionen og gør landet mindre konkurrencedygtigt, må det spørgsmål tages op for de enkelte varegrupper vedkommende, om de må ind under den konkurrence, som en større bevillingsudstedelse eller måske fuldstændig frihandel på disse områder giver mulighed for. Det, der er formålet med de prisundersøgelser og sammenligninger, der foretages, er, at man skal blive i stand til at danne sig et skøn over, om administrationen af loven med hensyn til varer på bunden liste, hvor man kun i begrænset omfang tillader indførsel for visse varegrupper vedkommende, fordyrer produktionen og fører til en urimelig høj pris for varer, der produceres herhjemme. Jeg håber, at vi kan få et virkeligt grundlag til bedømmelse af disse ting gennem de undersøgelser, som handelsministeren har iværksat.

Jeg er ganske enig i de synspunkter, der er blevet fremført af professor Nyboe Andersen: at vi i en tid, hvor vi alle må være sængstelige for den prisstigningsbølge, der går over verden, og som vil få følger også for Danmark, må passe på, at de prisstigninger udefra, som vi i øvrigt har så ringe indflydelse på, ikke på uheldig måde får indflydelse på prisudviklingen i Danmark

gennem en beskyttelse af produktionen herhjemme, så at denne ikke bliver konkurrencedygtig. Derfor håber jeg, at vi i vareforsyningsudvalget kan få de oplysninger, som handelsministeren nu søger tilvejebragt ved sammenligninger mellem de forskellige landes priser, og at vi dér kan drøfte det spørgsmål videre, om det på nogle områder skulle være nødvendigt eller rimeligt at udvide antallet af attestudstedelser for de varegrupper, der står på bunden liste, eller flytte varerne over på friliste. I vareforsyningsudvalget kan disse ting drøftes; der er ikke tid til det nu, fordi loven udløber, og alle er enige om, at en lov må vi have, og loven må fornys inden for den fastsatte tidsfrist.

Det ærede medlem hr. Weikop synes at være af den opfattelse, at de spørgsmål, der drøftes i vareforsyningsudvalget, er man afskåret fra at tage op til drøftelse her. Det er ikke tilfældet. Jeg husker intet tilfælde, hvor der i vareforsyningsudvalget er truffet beslutning om at give ministeren beføjelser, som senere er gjort til genstand for diskussion her i tinget. Den omstændighed, at afgørelserne træffes i lukkede møder, har jo ingen relation til det, der her drøftes. De beføjelser eller den tilslutning, som ministeren i vareforsyningsudvalget eventuelt kan få til visse foranstaltninger, står det ethvert parti frit at tage op til drøftelse her i tinget. Derfor synes jeg, det var lidt søgt, når det ærede medlem hr. Weikop ville fremstille tingene på den måde, at man i vareforsyningsudvalget gav ministeren beføjelser, som man ikke havde mulighed for at drøfte andre steder. Det ærede medlem kan rejse sagen her, og jeg mindes som sagt ikke tilfælde, hvor vi i vareforsyningsudvalget har truffet beslutninger, som et enkelt parti har været imod, og som senere er blevet gjort til genstand for debat her. Vareforsyningsudvalget er det sted, hvor vi kan drøfte de interne ting, også spørgsmål vedrørende lovens administration. Det er bl. a. det, vi nu på grundlag af de prissammenligninger, som ministeren vil fremkomme med, skal tage op til videre drøftelse i den kommende tid.

Det er muligt, ja, det er vel sandsynligt, at der er områder inden for importen, hvor vi må sige at en frigivelse af handelen

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

er nødvendig for at holde omkostningerne nede, hvilket jo altid er nyttigt og i den kommende tid kan blive en bydende nødvendighed for dansk produktionsliv, hvis vi skal kunne konkurrere.

Det, jeg egentlig vil konkludere i, er, at denne lov, stort set som den er nu, har man fundet nødvendig igennem adskillige år — også i perioder, hvor den økonomiske udvikling var helt anderledes støt og sikker, end tilfældet er nu. Man har fundet den nødvendig under skiftende regeringer, også under den venstre-konservative regering. Havde det så ikke været mere i overensstemmelse med den samarbejdsånd, som alle påkalder for tiden, om man i den foreliggende situation havde sagt: vel, en lovgivning af denne art, som vi har ment var nødvendig igennem en årrække, kan vi naturligvis ikke afskaffe nu. At de ændringer, der er foreslået af de to partier, ikke er af omvæltende karakter, er for så vidt rigtigt; de ændrer ikke de store ting i loven og vil heller ikke medføre meget store forandringer ved lovens administration. Havde det så egentlig ikke været mere i samarbejds ånd, om man, i hvert fald i denne situation, havde sagt: den lov, vi selv anså for nødvendig, da vi havde ansvaret, mener vi også man bør beholde nu — og så havde fortsat bestræbelserne på at nå til enighed om at tage de varegrupper ud af den bundne liste, for hvis vedkommende det påviseligt kan godtgøres, at den begrænsede indførsel betyder en fordyrelse af varerne og en fordyrelse af omkostningerne til skade for dansk produktionsliv. Jeg synes, det havde været et standpunkt, som i højere grad havde svaret til, hvad situationen i dag kræver.

Jeg kan anbefale de af udvalget stillede og af ministeren tiltrådte ændringsforslag, men må med den begrundelse, jeg her har givet, anbefale, at man stemmer imod de af venstre og de konservative stillede underændringsforslag.

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre) kom til at sige, at vi alle sammen er enige om, at en sådan lov skal vi have. Jeg er nu ikke sikker på, at vi alle sammen er enige om det, for hvis vi var det, havde vi vel ikke haft liggende her foran os et ændringsforslag fra rets-

forbundet, et ændringsforslag, der reelt går ud på, at alt det væsentlige i loven skal afskaffes, og at der kun skal gælde en regel om, at der i den akutte situation kan træffes foranstaltninger til landets forsyning med olieprodukter og til rationering af forbruget af disse.

Jeg vil på foranledning heraf gøre opmærksom på, at vi er af den mening, som vi har opretholdt lige siden krigen begyndelse i 1939, at vi naturligvis er nødt til at have en lovgivning af denne art. Det er nødvendigt for samfundet, repræsenteret af staten, at kunne gribe ind med hensyn til import og eksport, med hensyn til landets forsyning med de nødvendige varer, som værn for landets valuta, om nødvendigt til regulering af produktionen herhjemme og af fordelingen af varerne, hvis der er vareknaphed. Vi anser det for en fejl, at man gennem en del revisioner har svækket vareforsyningsloven; men det kan da ikke på nogen måde få os til nu i en situation, da det viser sig, at der i allerhøjeste grad er akut brug for en sådan bemyndigelseslov, at gå med til enten at afskaffe den lov, vi har, eller yderligere forringe den. Vi kan derfor ikke stemme for, men vil stemme imod de underændringsforslag, nr. 4 og 5, der i betænkningen er stillet af mindretallet, såvel som mod det af det ærede medlem hr. Tholstrup uden for betænkningen stillede ændringsforslag.

I og for sig synes jeg slet ikke, at venstres og de konservatives underændringsforslag er så altomvæltende eller sensationelle, at de kan berettiggelse eller give grundlag for så lange og drabelige taler om snart sagt alt muligt mellem himmel og jord som dem, vi har hørt her; men vi befinder os naturligvis i en ganske særlig situation, og udsigten til, at der i en ikke så fjern fremtid kommer valg, betyder vel også, at man er nødt til at puste debatten om disse ændringsforslag mere op, end man ellers ville have gjort.

Nå, det kan jeg lade ligge, og det gælder også de fleste af de detaljer, der har været ført frem i debatten; jeg vil dog lige i anledning af, at det ærede medlem hr. Anker Lau rejste spørgsmålet om dollarpræmieringen særlig i forbindelse med biler og spurgte, hvad der bliver af disse penge, bemærke, at det ikke skal være nogen hem-

[Aksel Larsen.]

melighed, at det for os er uhyre tvivlsomt, om det egentlig er tilladeligt, at statskassen lægger sig på de penge, som indkommer ved nationalbankens anvendelse af dollarpræmiering. Dermed være ikke sagt, at vi egentlig er modstandere af dollarpræmieringen, men vi synes, at ordningen efterhånden reelt har udviklet sig derhen, at der er blevet en større omsætningsafgift på biler. Regeringen og folketinget burde tage konsekvensen heraf og afgøre, om de vil bibeholde denne forhøjede omsætningsafgift og — hvis de vil det — skabe sig lovhjemmel for den i stedet for at optræde på en sådan måde, at man kan have sine tvivl om, hvorvidt den er lovhjemlet.

Det, der har stået i centrum af diskussionen, og det, der blev lagt særlig vægt på, ikke mindst af det ærede medlem hr. Weikop, var spørgsmålet om rationeringer, produktionsreguleringer og lignende foranstaltninger. På dette punkt stiller udvalgsmindretallet forslag om, at sådanne rationeringer, produktionsreguleringer o. lign. kun skal kunne gennemføres ved lov eller med tilslutning af vareforsyningsudvalget. Det var lidt svært for mig at tro mine egne øjne, da jeg læste dette, men jeg må jo tro det, nu da jeg også har fået det ind gennem øret, især gennem det ærede medlem hr. Weikops meget voldsomme argumenter for, at vigtige sager bør behandles for åbne døre, endvidere gennem udtalelsen om, at i betragtning af hvordan det var gået med olie- og benzinrationeringen og den forsinkede petroleumsrationering, kunne det lige så godt være ordnet ved lov, for det kunne være ordnet lige så hurtigt på denne måde, og ligeledes gennem bemærkningen om, at vi ikke kan finde os i, at folketinget bliver sat ud af spillet. Jeg tror, der er få, der i så høj grad, som jeg altid har gjort det, har gjort sig til talsmand for, at folketinget ikke skal sættes ud af spillet, men jeg troede i øvrigt, det var et princip og en tradition, at folketinget skulle lovgive og regeringen stå for administrationen. Jeg har hørt mangfoldige konservative ordførere og ordførere fra venstre tale om, at det princip aldrig nogen sinde måtte røkes, at vi har en lovgivende, en udøvende og en dømmen-

de magt, og at folketinget ikke skal være den udøvende magt; men nu får vi altså at vide, at den højtærede handelsminister praktisk talt ingenting må foretage sig uden drøftelse i folketinget, subsidiært behandling i et folketingsudvalg, der ikke blot skal være et rådgivende, men ligefrem et administrerende organ.

Jeg har ikke noget imod at diskutere princippet, hvis man vil det, men jeg har noget imod at diskutere det på grundlag af tilfredshed eller utilfredshed med olie-rationeringen. Det er indlysende, at hvis rationeringer skal gennemføres på en sådan måde, at de ikke, inden de træder i kraft, har foranlediget hamstring og andet misbrug, så skal de forberedes i største stilhed og gennemføres meget, meget hurtigt. Jeg mener, man med føje kan bebrejde den højtærede handelsminister, at det i den grad var „hen til kommoden og tebaws igen“ med udarbejdelsen af reglerne for benzin- og olierationeringen, og at petroleumsrationeringen kom drattende så længe bagefter, som tilfældet var. Det renvasker naturligvis ikke dem, der har hamstret; det renvasker heller ikke dem, der har muliggjort hamstring af de pågældende produkter, og det er jo det berømte frie erhvervsliv, der har muliggjort, at så uhyre kvanta petroleum i løbet af så kort tid har kunnet opkøbes af visse folk, der havde råd til det. Jeg synes altså, at her havde en mere resolut og hurtig optræden fra ministerens side været på sin plads; men netop fordi jeg synes det, må jeg understrege som min mening, at når det drejer sig om rationeringer, hvad enten det er olierationering eller andre rationeringer — og hvem ved, hvilken vareknaphed vi kan komme ud for — må de indføres hurtigt og resolut og derfor ikke kan være en sag, der skal gennemføres ved lov i folketinget. Det kan det ikke af den simple grund, at så vil der gå alt for lang tid, inden rationeringen bliver til virkelighed, og så får det sådanne ubehagelige følger, som vi har fået i hvert fald for en væsentlig del af brændselsolien og det meste af petroleummen. Hvis venstre og de konservative tænker dybere over tingene, tror jeg, de vil indse, at det er i strid med hele deres principielle syn på, hvad der skal være regeringens, og hvad der skal være folketingets domæne, når de her vil

[Aksel Larsen.]

lade rationeringer være næsten et lovspørgsmål. Hvis de tænker over det, burde man jo have ret til at håbe, at de i hvert fald vil trække denne del af deres ændringsforslag tilbage. Vi vil som sagt i hvert fald stemme imod disse ændringsforslag.

Lad mig benytte lejligheden til med det samme at sige følgende. Vi har i en år-række afholdt os fra at stemme ved vareforsyningslovens tredje behandling, fordi vi fandt, at den ikke var tilstrækkelig godt udformet, men navnlig fordi vi fandt, at den ikke blev administreret tilstrækkelig godt. Vi synes, at som situationen er i øjeblikket med den alvorlige krise, der er indtrådt efter spærringen af Suezkanalen — som jo kan få alvorlige følger for tilførslen af råstoffer og alle mulige andre varer til landet, og som kan få alvorlig indflydelse på vor valutastilling — er det i højere grad end i mange år nødvendigt, at vi har en vareforsyningslov. Derfor vil vi denne gang stemme for loven, idet vi meget kraftigt vil anbefale ministeren at benytte de bemyndigelser, der findes i den til at værne den danske valuta, til at tilrettelægge Danmarks udenrigshandel på bedst mulig måde og sørge for at få de forsyninger til landet, der kan fremskaffes, og som vi har brug for, og til at gøre befolkningen mest muligt bekendt med det såkaldte private erhvervslivs og de pengestærke menneskers udnyttelse af situationen.

Lars P. Jensen: Mit parti kan anbefale de to ændringsforslag, som jeg omtalte, da jeg havde ordet som udvalgets ordfører, men kan ikke anbefale at stemme for de underændringsforslag, der er stillet af venstre og det konservative folkeparti. Underændringsforslaget under nr. 4 går ud på en ny formålsparagraf, og forslaget skal ses i forbindelse med forslaget om en ny affattelse af lovens § 5. Disse ændringsforslag betyder i virkeligheden, at de to partier ønsker at fratage regeringen muligheden for at træffe midlertidige foranstaltninger med henblik på landets forsyning med nødvendige varer, forbrugsbegrænsning og hensigtsmæssig fordeling af landets varebeholdning — af valutariske grunde. Dette

fremgår af den foreslåede affattelse af § 5, stk. 1, hvor det bl. a. hedder:

„... når sådanne foranstaltninger skønnes påkrævede som følge af indtrådt eller truende international knaphed på nødvendige varer, råvarer eller halvfabrikata m. v. eller til løsning af opgaver i forbindelse med Danmarks deltagelse i aftaler eller samarbejde med udlandet“.

Det vil sige, at Danmark ikke kan løse opgaver med fordeling af landets varebeholdninger eller træffe forbrugsbegrænsende foranstaltninger, d. v. s. rationeringer, af valutariske grunde. Hvis vi ikke har dollars nok til at købe en vare, som der ikke er mangel på ude i verden, kan vi altså ikke foretage os noget som helst i så henseende. Hvis vi ikke har dollars til olie til margarineproduktionen, fordi vi måske skal bruge vore dollars til olie og benzin, kan man ikke rationere eller fordele de indenlandske lagre. Eller man skal muligvis bruge dollars til andre ting for at holde produktionen i gang. Man kan f. eks. heller ikke påbyde indmalingstvang af hvede — for at nævne et eksempel. Det kunne også godt være, efterhånden som situationen udvikler sig — hvor bytteforholdet i øjeblikket er 78, gået ned fra 80 siden oktober, medens det i november 1955 var 90 — at det bliver et spørgsmål om sterling, hvis vi får opbrugt vor kvota i EPU og skal betale 100 pct. af overtrækket i dollars.

Ja, siger man så, i fornødent fald kan rationering indføres ved lov. Det er rigtigt, det kan gøres ved lov, men det er jo meget ømtåligt at skulle gennemføre forbrugsbegrænsning eller fordeling af lagre ved lov. Jeg er ikke uenig med det ærede medlem hr. Weikop i, at vi vel nok kunne have ordnet f. eks. benzinrationeringen her i tinget; det havde der vel ikke været så stor fare ved. Det ærede medlem taler om „udvalget bag de lukkede døre“. Vareforsyningsudvalget har nu ikke så meget med de lukkede døre at gøre. Det er vel det udvalg, hvorfra der ikke alene siver mest ud, men det er også et udvalg, hvor vi efter hvert udvalgs møde modtager pressens repræsentanter, og hvor udvalgets formand, eventuelt de ministre, der har været til stede i udvalget, sammen med de forskellige partiordførere bliver tilbage, medens

[Lars P. Jensen.]

pressen bliver informeret, hvor pressens repræsentanter får lejlighed til at stille de spørgsmål, man ønsker, og få disse spørgsmål besvaret. Det dårligste sted, man kan placere en bemærkning som „lukkede døre“, er derfor netop med henblik på vareforsyningsudvalget.

Jeg giver det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) ret i, at det ærede medlem hr. Weikop, hvis han mente, at benzin-, olie- og petroleumsrationeringen skulle have været gennemført ved lov, havde haft rig anledning til at forlange det i vareforsyningsudvalget. Det udtrykkes i loven, at hvis ministeren skønner, at rationering ikke uden skade kan gennemføres ved lov, kan spørgsmålet forelægges vareforsyningsudvalget. Hvis der her er flertal for, at spørgsmålet skal føres ned i salen, kan det gøres, og så må ministeren gøre det. Jeg mener ikke at have hørt, at det ærede medlem i udvalget har hævet sin røst for at få disse rationeringer gennemført ved lov eller for at få spørgsmålet drøftet i folketings salen.

Jeg kan ikke forstå, at de ærede medlemmer kan mene det alvorligt med disse ændringsforslag; finder de ærede medlemmer det virkelig politisk forsvarligt ikke fortsat at have de bemyndigelser, de selv havde, da de ærede medlemmers partier havde riget, magten og æren, og som de krampagtigt, havde jeg nær sagt, holdt fast på, ja, endog skærpede i de 3 år, de dannede regering? Det skal ikke bebrejdes det ærede medlem hr. Weikop, at den eneste ændring, han foretog i vareforsyningsloven, medens han var minister, var en skærpelse af denne. Det var rimeligt og rigtigt at gøre det dengang; vi stemte for det, og vi tilbød endog flere bemyndigelser i så henseende. Der blev i øvrigt ikke flyttet et komma i vareforsyningsloven i de 3 år, regeringen Erik Eriksen-Ole Bjørn Kraft sad ved magten, hvor det ærede medlem hr. Weikop i en del af perioden var handelsminister. Derefter, da vi fik en socialdemokratisk regering, skulle der imidlertid liberaliseres omgående, og vareforsyningsloven skulle ændres.

Man kan vel ikke sige, at det er, fordi det er sidste gang før valget, loven kommer

til behandling, at man i dag har haft den tone på, for disse ændringer har man jo også tidligere forlangt; men jeg fik nu indtryk af, da det ærede medlem hr. Anker Lau holdt sin tale, at det var, ligesom valgets skygge havde lagt sig hen over det ærede medlem. Jeg havde også indtryk af, at det ærede medlem så omtrent måtte skrabe bunden for at få det hele med, når det ærede medlem talte om prisundersøgelser og sagde, at nu var de skudt ud til næste år. Det står jo i betænkningen fra udvalget — og denne gang er det i flertalsbetænkningen — at man ønsker disse prisundersøgelser fremskyndet så meget som muligt; jeg tror endda, der står „snarest muligt“. Da det ærede medlem jo også er medlem af vareforsyningsudvalget, har han rig lejlighed til at rykke for dem.

Det ærede medlem hr. Anker Lau siger, at han har indtryk af, at denne lov bruges til beskyttelse. Hvorledes får det ærede medlem det indtryk? Så vidt mig bekendt — det ærede medlem kan rette mig, hvis det ikke er rigtigt — er der ikke en vare, der er ført tilbage til bunden liste, og som dermed har været genstand for beskyttelse i den tid, der er gået under denne regering. De varer, der er på bunden liste i dag, var også på den bundne liste under den tidligere regering. Der er endog kommet flere varer på den frie liste under denne regering, og der er endvidere sket en meget stærk udvidelse af bevillingsudstedelsen for varer på den bundne liste.

Når det ærede medlem udtalte, at hans parti har været villigt til sagligt samarbejde i de år, der er gået, var det vel nok lidt stort sagt. I hvert tilfælde, for så vidt angår de sager, der har haft forbindelse med valutaspørgsmål og dermed med vareforsyningsloven, synes jeg ikke, jeg i farten kan skimte nogen særlig betydelig samarbejdsvilje hos de ærede medlemmers partier, hverken i efteråret 1954, da de første økonomiske forlig skulle indgås, eller i foråret 1955, med undtagelse af det ærede medlem hr. Thor kil Kristensen. Det har været socialdemokratiet og det radikale venstre, der har måttet lægge ryg til de forlig, som ikke har været populære i befolkningen, men som har været nødvendige,

[Lars P. Jensen.]

medens de ærede medlemmer og deres partier har siddet med armene over kors i disse situationer.

Det ærede medlem hr. Anker Lau kritiserede handelsministeren for monopolrådets sammensætning, idet han hævdede, at det var sammensat ud fra politiske hensyn. Det er at skyde langt over målet. Så vidt jeg ved, er der — jeg tør ikke sige det helt bestemt — 15 eller 17 medlemmer i monopolrådet; heraf er, så vidt jeg kan se, de 3 socialdemokrater, resten er enten upolitiske eller af anden politisk opfattelse. Mig bekendt sidder der overhovedet ingen socialdemokrater i monopolrådets forretningsudvalg, og jeg tror nok, man tør sige, at disse poster i monopolrådet er besat ud fra rent saglige hensyn. Jeg gør også opmærksom på, at det ærede medlem hr. Anker Lau jo i sin tid stemte for monopolloven; det er vel den lov, der har fået størst tilslutning her i salen, idet kun retsforbundet stemte imod. Jeg synes, det måtte være rigtigere og vægtigere, hvis det ærede medlem ønskede at kritisere de afgørelser, der træffes af monopolrådet, da at anføre konkrete ting og føre det frem på rette sted. Men det var vel for så vidt ikke det, det ærede medlem ønskede med sine udtalelser; meningen var vel kun ligesom at skubbe lidt til ministeren.

Og når det ærede medlem går så vidt, at han tager næringsloven med i sin kritik af den højtærede handelsminister, synes jeg ærlig talt, det ærede medlem er kommet noget for langt ud, for så vidt jeg ved, behandles den i en kommission, der er nedsat af den højtærede handelsminister. Denne kommission har ikke holdt så farlig mange møder, idet kommissionens formand har været syg et stykke tid ... (*Ministeren for handel, industri og søfart* [Lis Groes]: Der er holdt masser af møder!). Ja, i den senere tid er der holdt mange møder, men så vidt jeg ved, er der ikke endnu kommet noget ud af denne kommissions arbejde. Jeg ved ikke, hvor det ærede medlem har det fra, men det ærede medlem kan da ikke bebrejde den højtærede handelsminister den diskussion, der er foregået i næringslovskommis-sionen. At der er politisk sprængstof i spørgsmålet om næringslovens § 26, er vi enige om. Det er den paragraf, der bestem-

mer, at man kun må have ét udsalg i hver kommune, når man har detailhandlerborgerskab. Men lad os vente og se, til kommissionen har gjort sit arbejde færdigt, så får vi rig lejlighed til at drøfte spørgsmålet her i folketings salen.

Når det ærede medlem taler om, at man burde liberalisere mere af hensyn til inflationfaren, forekommer det egentlig mærkeligt, at han ikke selv brugte det middel, da han sad ved magten. Så vidt jeg kan se, steg priserne lige så meget under den tidligere regering, fra oktober 1950 til oktober 1953, som de er steget fra oktober 1953 til oktober 1956. I den tidligere regeringsperiode steg priserne 42 points; i denne regeringsperiode er det steget med 47 points. Tager vi det i procenter, er de steget mere under den tidligere regering end under denne regering. Pristalsfamiliens budget er steget 169 kr. mere under denne end under den tidligere regering. Der havde altså været rig anledning til — hvis man mener, at man kan bruge en liberalisering eller en forøgelse af frilisterne til at hindre prisstigninger — at gøre det, dengang man havde magten og kunne få et flertal dertil, i stedet for at komme bagefter, når man har undladt at gøre det i en periode, hvor prisstigningerne var lige så store, som de er nu.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Weikop, som talte om varebytteforretningerne. Jeg har ikke læst de bemærkninger, professor Nyboe Andersen har fremsat, men jeg synes, det var bedre, om det ærede medlem havde holdt sig til den officielle meddelelse, der blev sendt ud i forbindelse med de afsluttede varebytteforretninger. Det, det ærede medlem har interesse i, er vel principperne for varebytteforretninger, men så vidt jeg husker fra udvalgsarbejdet, er der brugt de samme principper her, som man bruger ved alle varebytteforretninger. Der slutes jo mange varebytteforretninger, bl. a. er de private erhvervsorganisationer for nylig gået ind i et arbejde for at få afsluttet varebytteforretninger med Østtyskland, og jeg ved, at andre store firmaer herhjemme, bl. a. Atlas, har afsluttet varebytteforretninger med Norge, men det har det ærede medlem ingen kritik tilovers for. Principperne i varebytteforretningerne er jo, at på eksporten

[Lars P. Jensen.]

er der ingen kvotering, medens importen kvoterer blandt importørerne. I dette tilfælde, hvor Fællesforeningen har lavet varebytteforretning med Sovjetunionen, er der kommet hvede fra Sovjetunionen, og hvede er ikke nogen mangelvare; der gives fri bevillingsudstedelse på hvede, og enhver importør kan købe, hvad han vil.

Endelig har jeg nogle bemærkninger om benzinrationeringen, som både det ærede medlem hr. Weikop og det ærede medlem hr. Anker Lau var så stærkt inde på. Det ærede medlem hr. Weikop sagde, at såfremt han havde optrådt — eller handlet; jeg tror, det ærede medlem brugte dette mildere udtryk — på samme måde, som den højtærede minister har handlet i denne situation med benzinrationeringen, ville jeg have været den første til at kritisere ham. Det er rigtigt, jeg kritiserede jo det ærede medlem, da han var handelsminister, endda meget stærkt ved enkelte lejligheder. Jeg skal holde mig til det, som har mest forbindelse med den nuværende situation, nemlig da det ærede medlem som handelsminister indførte koksrationering. Dengang kom det ærede medlem til udvalget med en form for rationeringen, men måtte gå tilbage et par gange til regeringen, til administrationen, for at få lavet den om, fordi der ikke var flertal for at gennemføre den form, som det ærede medlem havde foreslået. Jeg skal ikke bebrejde det ærede medlem det, for det er vel den naturlige fremgangsmåde. Men det, der er sket her, er netop, at den højtærede handelsminister er kommet til udvalget og har foreslået en benzinrationering, der i første omgang betød en besparelse på 30 pct. af vort forbrug. Imidlertid mente man i udvalget, at det måske var en for stærk rationering i forhold til stillingen på daværende tidspunkt; derefter kom ministeren tilbage med et nyt forslag, hvor besparelsen var på 20 pct., og merforbruget på de 10 pct. havde ministeren tillagt erhvervslivet. Det første forslag gik ud på, at man til erhvervskørsel skulle have 55, 70 og 85 l om måneden, når man havde søgt hos kommunen og var blevet anerkendt som erhvervskørende, ellers skulle man have 30, 35 og 45 l. I det næste forslag, hvor vi regnede med en besparelse på 20 pct., havde ministeren

bibeholdt en tildeling til, skal vi sige, luksuskørslen på 30, 35 og 45 l, men sat tildelingen til erhvervslivet op til 70, 85 og 100 l. Vi havde så haft 2 mill. l til ekstra tildelinger til erhvervslivet, til langvejskørsel, til mælkekørsel og til brødkørsel. Men det, som de ærede medlemmer hr. Anker Lau og hr. Weikop stadig hæftede sig ved, var skrækken for administrationens omfang. Man ville lave en ordning, hvormed der var forbundet mindst mulig administration — det ville vi vel for så vidt alle sammen — men det forudsætter, at vi kan nå det mål, vi sigter efter, ellers må vi tage den byrde, som administrationen medfører i de givne situationer.

Der blev så opnået enighed i underudvalget om, at man skulle slå gruppe 5 og gruppe 7 sammen, det vil sige, at de skulle have lige meget, enten det var erhvervskørsel, eller det var den såkaldte luksuskørsel; men for at kunne gøre dette måtte man igen sætte erhvervskørslen ned på den lavere tildeling, som man havde i ministerens første forslag, nemlig 55, 70 og 85 l. Her er det, de ærede medlemmer siger — og det er jo rigtigt — at det ville give mindre administration, kommunerne ville få mindre arbejde. Men alt dette forudsætter jo, at ekstratildelinger kun skulle gives i undtagelsestilfælde. Jeg vil gerne understrege dette med tal. Efter at vi havde ændret planen, således at gruppe 5 og gruppe 7 blev slået sammen, og vi havde sat erhvervslivet ned på en lavere tildeling, var der kun 600 000 l tilbage at dispensere med, og disse 600 000 l skulle gives både til langvejskørsel, til brød- og mælkekørsel og til erhvervskørsel med privatvogne. Selv om man fra de ærede medlemmers side havde ment, at der skulle gennemføres en dispensationsordning, var de ekstratildelinger, der kunne gives til erhvervslivet, så beskedne, og antallet af dispensationer var så ringe, at det i allerhøjeste grad var gået ud over erhvervslivet, netop det, som den højtærede minister ønskede at undgå med sit første forslag, hvorefter vogne til erhvervskørsel og luksuskørsel fik forskellige rationer.

Derefter kom den højtærede minister med sit tredje forslag. Jeg synes, det var rigtigt, at ministeren gjorde det. Jeg synes, at den ordning, vi havde fået lavet, hvorved

[Lars P. Jensen.]

erhvervskørsel og privatkørsel fik lige meget, og hvor der ingen mulighed var for ekstra tildeling, fordi benzinen ikke fandtes, var en dårlig ordning. Derfor kom ministeren med det forslag, som blev gennemført, hvor man satte rationen for den deciderede luksuskørsel, eller for dem, der ikke kan få dispensation, ned til 37,5, 47,5 og 57,5 l pr. måned. Det betød reelt, at vi satte det samlede forbrug ned fra 16,8 mill. l til 12,2 mill. l, og det vil igen sige, at vi havde 3,2 mill. l mere plus de 2 mill. l, vi havde i forvejen, til ekstra tildeling. Det betød, at så kunne vi give erhvervslivet de 60 l for 40 000 vogne og 10 000 vogne yderligere 60 l pr. måned.

Alt dette forudsætter selvfølgelig, at vi får normale tilførsler hjem. Ingen ved det, men de sidste oplysninger tyder på, at man skal være meget optimistisk, hvis man skal tro på en mindre nedskæring end de 25 pct. Det er endda tvivlsomt, om denne nedsættelse holder. Jeg tror, at når vi kan give de ekstra tildelinger i øjeblikket, skyldes det, at landbruget har sine tanke fyldt og ikke bruger så farlig meget benzin for tiden. Når vi kommer så vidt, at landbruget skal til at gøre forårsarbejde, vil det hurtigt svinde i vore lagre. Endelig må vi være opmærksom på, at vi ikke ved, hvordan hele issituationen kommer til at ligge.

Det var altså dette, det ærede medlem hr. Weikop ikke ville tage ansvaret for, selv om man i udvalget havde erklæret, at man selvfølgelig ville tilgodese erhvervslivet. Jeg tror, jeg kan sige det på den måde, at når de konservative sluttelig ikke ville være med, var det, fordi vi mente, at når vi havde delt personvognene i erhvervskørende og ikke-erhvervskørende, var det også rimeligt, at man delte motorcykler og knallerter og gav dem, der havde disse instrumenter, om jeg må sige det på den måde, til brug ved transport til arbejdet, samme muligheder som dem, der benytter personvogne til transport til arbejdet.

Jeg har villet gøre disse bemærkninger

for ligesom at understrege de faser, som benzinrationeringen har gennemløbet.

I øvrigt synes jeg, at man fra de ærede medlemmers og de ærede medlemmers partiers side burde have taget en anden stilling denne gang, hvor ingen af os, heller ikke de ærede medlemmer hr. Weikop og hr. Anker Lau, kan vurdere, hvad fremtiden vil bringe. Hvad vi tror er umuligt i dag, sker i morgen, og i den situation, vi befinder os i, synes jeg, at det havde pyntet på de to partier, om de havde erkendt tidens alvor og ikke stillet deres ændringsforslag, men stemt for lovforslaget, navnlig når de ved, at der ikke kan gennemføres rationeringer eller fordelingsordninger uden tilslutning fra vareforsyningsudvalget.

Jeg vil i øvrigt her fremhæve den skrivelse, som udvalget har modtaget fra Butikhandelens Fællesråd, hvorfra vi også modtog henvendelse i fjor. Skrivelsen er optrykt som bilag til udvalgsbetænkningen og lyder således:

„I anledning af forslaget om forlængelse af vareforsyningsloven indtil udgangen af december 1957 tillader fællesrådet sig at meddele, at vi fastholder vort principielle synspunkt om, at der bør gennemføres en gennemgribende revision af loven, bl. a. ved ophævelse af visse generelle bemyndigelsesbestemmelser. Vi skal imidlertid under de foreliggende særlige forhold afstå fra at fremsætte konkrete forslag, idet vi blot skal henstille, at loven denne gang kun forlænges et halvt år indtil 30. juni 1957.“

Nu vil folketinget formodentlig ikke være inde til den tid, men det er en stilling, synes jeg, som man kan tage hatten af for, en stilling, som skaber respekt om denne organisation.

Tiden rider hurtigt. Siden lovforslagets første behandling har vi gennemført de tre rationeringer for henholdsvis benzin, olie og petroleum, og der er ingen, der kender vore problemer bare en måned frem. Jeg rejste ved lovforslagets første behandling spørgsmålet om at lade dem, der fik ind-

[Lars P. Jensen.]

købstilladelse, betale omkostningerne ved dette fordelingsarbejde. Det er i udvalget oplyst, at skal disse omkostninger dækkes gennem afgifter på indkøbstilladelser, og går man ud fra, at det antal tilladelser, der vil blive udstedt i 1956, vil være 6 000 for automobilers vedkommende og 25 000 for motorcyklers vedkommende, vil beløbet andrage omkring 60 kr. pr. indkøbstilladelse til automobil og 20 kr. pr. indkøbstilladelse til motorcykel. Jeg har stadig den opfattelse, at det vil være rigtigt at gøre det, såfremt vi skal bibeholde tildelingsordningerne. I udvalget har vi drøftet, hvorvidt vi helt kunne forlade tildelingsordningerne og lade det hele foregå på dollarpræmieringsbasis. Vi har endvidere drøftet spørgsmålet om en eventuel aftrapning af en sådan ordning. Jeg er klar over, at den vil rumme mange problemer; der er mange ting, der skal gennemdrøftes. Jeg tror derfor, det vil være rigtigt at få en samlet drøftelse af hele dette spørgsmål i vareforsyningsudvalget, og jeg vil understrege, at jeg tror, det vil være rigtigt at få denne drøftelse ret snart. Hele det store erhverv, det her drejer sig om, kan ikke i længden være tjent med, at der er uro omkring alle disse spørgsmål. Da der er enighed i udvalget om, at en sådan samlet drøftelse skal foregå, vil vi fra socialdemokratiets side selvfølgelig afholde os fra at stille forslag om en detalje af hele dette store problem, men vente og se, hvad den samlede drøftelse kan bringe.

Vi har, som der er skrevet i betænkningen, fået tilstillet de første resultater af prisundersøgelserne af varer på den bundne liste. Disse opgørelser drejer sig om husholdningskøleskabe, radiatorer og badekar. Der mangler endnu oplysninger om følgende varer: centralvarmekedler, olie-fyr, fliser, elektriske strygejern, kødhakke-maskiner, hvedemel, kartofler, ærtekonserver, glødelamper og gummistøvler; men det står mig helt klart, at det vil tage meget lang tid, før dette arbejde kan afsluttes, hvis man da ikke vil oprette et helt departement til at foretage disse undersøgelser eller udvide det bestående ret væsentligt. Dette materiale skal nu drøftes i udvalget. Der er unægtelig interessante oplysninger heri, såvel om import- og produktionspriser som om avancesatser. Jeg går ud fra, at

hele materialet engang med tiden kan offentliggøres, foreløbig er det jo kun til udvalgets information.

Det af det ærede medlem hr. Tholstrup stillede ændringsforslag uden for betænkningen kan vi selvfølgelig ikke stemme for. Dets gennemførelse ville betyde, at vareforsyningsloven skulle ophæves pr. 1. januar 1957, at al import og eksport bliver fri, og at der kun kan træffes foranstaltninger med hensyn til olierationering og olieimport.

Vi kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet af socialdemokratiet og det radikale venstre, men anbefaler at stemme imod de af det konservative folkeparti og venstre stillede underændringsforslag samt det af det ærede medlem hr. Tholstrup uden for betænkningen stillede ændringsforslag.

Rager: Det er for så vidt kun en enkelthed, jeg agter at beskæftige mig med her, men det er på den anden side en enkelthed, der forekommer mig at have nogen principiel betydning. Det drejer sig om det ændringsforslag, nr. 2, som jeg er medforlagsstiller til, og hvorefter ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til at fastsætte regler for, i hvilket omfang de udgifter, der påføres kommunerne ved rationeringsordningerne, vil kunne refunderes af statskassen.

Det ærede medlem hr. Weikop sagde, at han var initiativtager, eller i hvert fald medinitiativtager, til dette ændringsforslag, som er accepteret af hele udvalget, dog fra min side med nogen betænkelighed. Det er måske ret naturligt, at man undertiden siger: disse udgifter afholdes, fordi det nu engang er nødvendigt, men hvorfor skal de enkelte kommuner afholde dem? Hvorfor skal ikke staten gøre det? Det kan være et rent principielt spørgsmål, men det, der interesserer mig, er, hvorledes det vil virke, når man flytter sådanne udgifter, der er afholdt af kommunerne, over på staten. Da vi drøftede spørgsmålet i udvalget, rettede jeg den forespørgsel til den højtærede handelsminister, om ministeren var i stand til at svare på, hvorledes dette forholdt sig. Det var handelsministeren ikke. Det var så i udvalget på tale, om vi skulle tilkalde finansministeren, men da det i forbindelse med denne lov

[Rager.]

drejede sig om så forholdsvis små beløb, ville jeg ikke komplicere udvalgsarbejdet yderligere; der var jo så uhyre mange ting at tale om. Men det ville glæde mig, om den højtærede handelsminister havde talt med finansministeren i mellemtiden og nu kunne give lidt oplysninger om dette forhold. Jeg siger, at det ville glæde mig; men jeg ved, at den glæde får jeg ikke, det er jeg ganske sikker på; måske kan det ske inden tredje behandling.

Det, jeg gerne vil gøre opmærksom på, er, at den omstændighed, at disse udgifter flyttes fra kommunerne over til staten, betyder jo ikke, at det offentlige, altså skatteborgerne, ikke skal betale dem. En sådan ordning bliver næppe billigere. Jeg vil imidlertid gerne være klar over, hvorledes udgifterne skal fordeles på de forskellige kommuner. Det kan naturligvis være meget rart for Københavns kommune at få refusion for nogle af disse udgifter, så tynger de ikke på Københavns kommunes budget; men hvis det på den anden side betyder, at de samlede udgifter ved disse opgaver i højere grad skal afholdes af Københavns skatteborgere, fordi en uforholdsmæssig stor del af udgifterne føres over til København, ja, så er det — selv om det naturligvis er meget behageligt for Københavns magistrat at få en lettelse — ikke rart for skatteborgerne i al almindelighed, og jeg har jo mine erfaringer for, hvorledes den slags ordninger har haft slagside over for København både ved den ene og den anden lejlighed.

Jeg så forleden dag i en avis — jeg ved ikke, om det er rigtigt — at man med hensyn til posttaksterne nu vil prøve på at få gennemført den forhøjelse af lokalportoen, som der har været tale om. Det drejer sig jo her om en skattelov; vi ved, at pengene skal skaffes af rent fiskale grunde; men forslaget betyder, at man vil skære en rem af Københavns ryg, det er de københavnske skatteborgere, der særlig kommer til at betale. Jeg er heller ikke sikker på — og jeg ved ikke, om nogen kan sige det i øjeblikket — hvorledes de udgifter, der er tale om i forbindelse med det foreliggende lovforslag, vil blive fordelt skattemæssigt, såfremt København

skal afholde dem alle, eller såfremt København får en vis refusion.

Jeg har altså villet bøje mig for det flertal, der var i udvalget, men har gjort det med betænkelighed, fordi, det gentager jeg, jeg atter og atter har set, hvorledes ved masser af manipulationer Københavns kommune kommer til at betale en uforholdsmæssig del — ikke altid sådan, at det sker over kommunens budget, men meget ofte sådan, at det er de københavnske skatteborgere, der forfordes i forhold til skatteborgerne ud over landet; og det kan jo ikke have interesse for Københavns skatteborgere måske at slippe lidt billigere i kommunal skat, hvis deres øvrige skatter bliver højere. Det har for så vidt undret mig, at det ærede medlem hr. Weikop uden videre er gået ind for ændringsforslaget; men det er måske, fordi han som medlem af magistraten ser noget ensidigt magistralt på det ... (*Weikop*: Ja, mon ikke!) ... jo, det er nok det. Man tænker ikke på det, der ligger udenfor.

Jeg har jo før gjort opmærksom på, at jeg ikke altid er helt tilfreds med den måde, magistraten optræder på, og lad der nu med dette være gjort opmærksom på, at jeg heller ikke er det i det tilfælde, der foreligger her. Jeg har villet tage disse reservationer over for dette ændringsforslag, fordi jeg ikke ville risikere, at det senere, når vi eventuelt skal have en nærmere drøftelse, bliver fremholdt over for mig, at jeg i princippet er gået med til en sådan ændring af fordelingen af udgifterne mellem stat og kommune.

Ministeren for handel, industri og søfart (*Lis Groes*): Jeg vil gerne takke udvalgets flertal for tilslutningen til, at vi fører vareforsyningsloven videre med de ændringer, som jeg har kunnet tiltræde.

Om de underændringsforslag, der er stillet af venstre og de konservative, vil jeg bemærke, at den aktuelle situation efter min mening ikke giver saglig baggrund for at foretage sådanne ændringer, et standpunkt, jeg allerede gav udtryk for, da dette lovforslag var til første behandling her i tinget. De økonomiske virkninger af den internationale krise, vi befinder os i, kan desværre ikke bedømmes med mindre alvor

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

i dag, end da vi sidst drøftede problemerne omkring denne lovgivning. I mellemtiden har vi bl. a. erfaret, hvilke alvorlige økonomiske vanskeligheder England er stillet over for, og således som vor udenrigshandel er bygget op, kan dette næppe undgå at påvirke dansk økonomi. Jeg mener derfor, at der i dag, når vi overhovedet skal drøfte spørgsmålet om ændringer i loven, snarere kunne være tale om at skærpe lovens bestemmelser end at slække på dens bemyndigelser.

Jeg er opmærksom på, at forslagsstillerne på visse punkter har modificeret deres forslag i forhold til det oprindelig foreslåede og det, man tidligere har set, men jeg må alligevel fraråde at stemme for disse forslag. Underændringsforslaget til § 5 betyder, at man ikke længere kan træffe foranstaltninger med henblik på landets forsyning med nødvendige varer, forbrugsbegrænsning og hensigtsmæssig fordeling af landets varebeholdninger, såfremt disse foranstaltninger foretages af valutariske grunde, idet ændringsforslaget kun giver adgang til at foretage sådanne foranstaltninger, når der foreligger eller truer med at indtræde international knaphed, eller når foranstaltningerne er påkrævede til løsning af opgaver i forbindelse med vor deltagelse i internationalt samarbejde. Jeg mener ikke, det er rimeligt i den nuværende situation at foretage en sådan begrænsning. Man kan efter min mening ikke afvise den mulighed, at sådanne foranstaltninger kan blive nødvendige af valutariske grunde.

Med hensyn til underændringsforslaget til § 1 — den ændrede formulering af den såkaldte formålsparagraf — skal jeg blot henviser til, at bestemmelserne i § 5 og § 1 hænger nøje sammen, og da jeg som lige nævnt ikke kan tiltræde ændringerne til § 5, må jeg også fraråde ændringerne til § 1.

Af disse bemærkninger til venstre og de konservative vil det forstås, at jeg heller ikke kan tiltræde det af det ærede medlem hr. Tholstrup stillede ændringsforslag.

Jeg vender mig derefter til de specielle spørgsmål, der er rejst i dag.

Det ærede medlem hr. Tholstrup rejste igen det spørgsmål, som han også var inde på under første behandling: om sømændenes adgang til at hjemtage en bil. Der gør sig

jo den forskel gældende mellem sømænd og andre personer, der har haft ophold uden for landets grænser, at sømændene ikke på samme måde kan siges at have været bosat, at have haft fast bopæl uden for landets grænser, at have haft brug for denne vogn og anskaffet den i det øjemed. For sømændenes vedkommende gør sig i høj grad dette gældende, at de vil have en rent praktisk fordel af i stedet for at hjemtage kontanter at kunne hjemtage en bil. Derfor er man fra administrationens side noget betænkelig over for at give en for vid adgang til hjemtagning af biler.

Det indlæg, det ærede medlem hr. Anker Lau kom med i dag, forbavsende mig, og jeg har forstået, at det også har forbavset andre af de ærede ordførere. Vi fik fremført et sandt synderegister — sådan var det vist i hvert fald at opfatte. Det ærede medlem nævnte en række andre love, og jeg forstod det sådan, at det, det ærede tilsigtede, var ligesom at mistænkeliggøre mig i erhvervslivets øjne ved at give det udseende af, at alle disse love kun havde det ene sigte at genere erhvervslivet. Jeg lagde dog mærke til en lov, det ærede medlem ikke fik med, nemlig bankloven, og mon det ikke skulle skyldes, at dér gjorde lige det modsatte sig gældende? For dens vedkommende var vi ude for, at nationalbanken og de private banker kom med et forslag, som jeg kunne tiltræde og fremsatte her i tinget, men ikke kunne gennemføre. I de andre tilfælde er der sket det, at jeg har fremsat et forslag; det er som regel blevet ændret noget undervejs, bl. a. under hensyntagen til hvervenes berettigede ønsker, og så har vi fået en lov ud af det.

For aktieselskabslovens vedkommende er vi i øvrigt ikke kommet længere end til første behandling, og jeg har bestemt ikke sagt til udvalget, at jeg ikke er parat til i udvalget at forhandle om de forskellige bestemmelser i det fremsatte lovforslag.

Næringsloven er, som det allerede er nævnt i dag, ikke kommet længere end til en kommission, og jeg synes jo nok, det er lovlig hårdt at skulle tage ansvar for, at der dér har været foretaget visse drøftelser, som måske er gået det ærede medlem imod. Det ærede medlem nævnte noget om alle socialistiske kræfter, men det ærede medlem ved så udmærket, at dette kan over-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

sættes til alle fremskridtsvenlige kræfter, og disse kræfter forstår, at § 26 er meget lidt egnet i det moderne samfund, vi lever i. Jeg tror, den har i allerhøjeste grad generet netop de private købmænd; når nogle af disse er i den vanskelige situation, hvori de befinder sig i dag, tror jeg egentlig, at en af grundene er denne § 26.

Det ærede medlem beskæftigede sig som sagt nok så meget med disse andre love, også med monopolloven og dens administration, bl. a. også med forretningsudvalget. Nu havde det været betydelig mere interessant, om det ærede medlem havde kunnet påvise, at dette forretningsudvalg var blevet angrebet af det samlede monopolråd for at være gået videre, end dets beføjelser tilsagde; det havde været noget at komme med. Dette, at man nedsætter et forretningsudvalg for at forberede sagerne, er jo en rent praktisk foranstaltning; kun hvis et sådant forretningsudvalg tiltager sig større magt, end det samlede udvalg har henlagt til det, er der noget at påpege, og det er mig bekendt ikke tilfældet; jeg tror tværtimod, at det har fungeret overordentlig tilfredsstillende.

Men lad os endelig nå frem til vareforsyningsloven, som jo er den, der er til drøftelse her i dag. Det ærede medlem hr. Anker Lau gjorde også i dag det synspunkt gældende, at jeg havde malet baggrunden med for sorte farver. Det undrer mig, at det ærede medlem kan bevare det optimistiske syn; det er glædeligt, men jeg tror ikke, det er klogt i den situation, hvori vi befinder os. Vi har lige nu i dag fået vor repræsentant fra handelsministeriet hjem fra de internationale olieforhandlinger. Jeg spurgte, hvordan det lå, og han kom hjem med den oplysning, at de internationale olieselskaber ved forhandlingerne i Paris havde anført, at såfremt den 25 pct.s nedskæring, som man nu er inde i, kan holde, så er det det mest optimistiske skøn, man kan anlægge. Det ærede medlem vil derfor se, at når jeg oprindeligt lagde mig på en 30 pct.s nedskæring for derigennem at have mulighed for en reserve, som man kunne gøre godt med over for erhvervslivet, var dette måske ikke helt forkert. I hvert fald tror jeg, det ville være klogt, hvis det ærede medlem ikke holdt sig til visse specielle

informationer — jeg ved i øvrigt ikke, hvor det ærede medlem har sine informationer fra. Disse informationer, som jeg her nævner, er altså hentet fra internationale forhandlinger mellem administrationsrepræsentanter og repræsentanter for det erhvervsliv, som det ærede medlem ellers taler så meget om, og det erhvervsliv, som netop har med olie at gøre, nemlig de internationale olieselskaber.

Så var det ærede medlem også inde på, at der ikke var sket noget, siden vi sidst havde denne lov til behandling i det høje ting. Det stemmer ikke overens med de erfaringer, jeg selv har gjort; jeg synes, der er sket overordentlig meget, og det har været en brydsom tid. Der er i øvrigt også sket noget på liberaliseringsområdet. Det gik det ærede medlem fuldstændig uden om. Vi er bl. a. kommet et stykke videre med dollarliberaliseringen, og hvis det ærede medlem undersøger, hvad importen har været i år sammenlignet med sidste år, vil han se, at den i år har været stærkt stigende, og deri skulle der ligge, at denne lovgivning ikke har hindret importen, således som også det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) fremhævede.

Det var ganske interessant at se, hvordan både venstres og de konservatives ordførere her i dag tog professor Nyboe Andersens dels til indtægt og dels til det modsatte. Jeg forstod, at jeg egentlig skulle tegne professor Nyboe Andersen af den eneste grund, at han er formand for Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Jeg blev, da jeg i sin tid blev udnævnt til minister, anklaget for at have en intim forbindelse med kooperationen, en forbindelse, som jeg ikke vil løbe fra. Når det gælder professor Nyboe Andersen, tror jeg, at han kan stå alene, og var det så ikke rimeligt, at man henvendte sig til ham med ros og dadel i stedet for til mig? Hvad jeg selv siger, står jeg til ansvar for, og det vil jeg gøre til enhver tid.

Det ærede medlem hr. Weikop sagde, at hele denne Ruslandsaftale med Fællesforeningen var et propagandanummer for FDB. Det kan dårligt være det modsatte. I øvrigt tror jeg, det ærede medlem har bidraget adskilligt til udøvelsen af denne propaganda ved at gentage — nu igen — hele denne historie. Jeg forstår det ærede

[Ministeren for handel, industri og søfart.]
medlem hr. Weikop sådan, at han ikke har nogen kritik at rette imod den aftale, som FDB har truffet på fuldstændig tilsvarende måde, som en række andre virksomheder har truffet varebytteaftaler. Jeg forstår videre det ærede medlem sådan, at han med hensyn til fremtiden kunne tænke sig en generel ændring af disse forhold, og et sådant spørgsmål er jeg selvfølgelig parat til at se på.

Så sagde det ærede medlem også, at 1,5 mill. kr. var ikke meget i vor samlede udenrigshandel. Jeg har i udvalget sagt til det ærede medlem, at jeg heller ikke syntes, det var meget i sammenligning med Fællesforeningens årlige omsætning. Brugsforeningens omsætning i 1955 lå på 1 185 mill. kr., og selvfølgelig er 1½ million kun en klatskilling i sammenligning dermed, men derfor kan det alligevel have en vis betydning.

Det ærede medlem var inde på en kritik af petroleumsordningen, som „kom haltende bagefter“. Jeg vil gerne til forklaring af dette særlige problem sige, at da vi gik til rationering af brændselsolierne, men ikke tog petroleum med, skyldtes dette, at petroleumslagrene var betydelige, og at man på det tidspunkt vurderede dem til ikke at give anledning til bekymringer. Vi bad imidlertid olieselskaberne om løbende at holde os orienteret om udviklingen, og da vi hørte, at man kunne mærke, at der foregik en vis hamstring, greb vi ind. Så sent som den 23. november var der ingen særlig kritisk situation, men den 29. november meddelte olieselskaberne, at der havde fundet en betydelig hamstring sted. Dette beviser måske endnu en gang over for det ærede medlem hr. Anker Lau, at det er bedre at gribe ind for tidligt end for sent. Det havde måske været bedst at tage petroleum med med det samme, men der blev som sagt et større træk på petroleumsbeholdningerne, end jeg og også olieselskaberne havde regnet med.

Hvad angår offentlighedsprincippet, vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Weikop, at jeg er ganske enig i dette princip. Men det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen sagde i dag, at vareforsyningsudvalget netop altid holder møde med pressen efter hvert enkelt møde; og

det er vel også rigtigt, at det ikke er en praktisk fremgangsmåde og vist heller ikke en fremgangsmåde, der er brugt i noget andet land, at de tekniske detaljer i rationeringsordninger behandles i selve tinget.

Hvad angår prisundersøgelserne, som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) beskæftigede sig med, vil jeg gerne her i dag give tilsagn om, at vi går videre med disse undersøgelser. Det er blevet nævnt, hvilke forskellige varer man vil tage fat på, varer, som har stor interesse for de almindelige forbrugere. Vi kan også i kommende møder i vareforsyningsudvalget beskæftige os med resultaterne af de allerede foretagne undersøgelser.

Til det ærede medlem hr. Rager kan jeg sige, at jeg har haft lejlighed til at veksle nogle bemærkninger med finansministeren om det spørgsmål, han rejste, og jeg vil fremhæve, at den ændring i loven, der nu er foreslået, jo kun åbner adgang til, at en refusion kan finde sted; de nærmere regler for, under hvilken form en sådan refusion kan ske, kan vi vende tilbage til. Jeg er opmærksom på det problem, det ærede medlem har fremdraget, og på, at en sådan eventuel refusion ikke må få slagside over for København.

Tholstrup: Den højtærede minister sagde vedrørende sømænds ret til at hjemtage en bil, de har brugt i udlandet, at de ikke har haft fast bopæl dér. I mit spørgsmål under lovforslagets første behandling talte jeg netop om sømænd, som, hvis de blot havde været landkrabber, ville opfylde betingelserne: at have brugt bilen i et fremmed land i mindst ½ år. Mon ikke sagen er behandlet lidt for overfladisk? I Norge, hvor man har givet sig tid til at gennemgå spørgsmålet ordentligt, er man kommet til det resultat, at sømænd skal have samme ret som andre.

Det var en udmærket tale, det ærede medlem hr. Anker Lau holdt, men hvorfor så ikke være konsekvent og følge retsforbundet i kravet om at afvikle loven? Det ærede medlem betegner mit ændringsforslag som et udslag af retsforbundets sædvanlige taktik. Jeg kan ikke rigtig se, at det har noget med taktik at gøre, at man fremholder sine tanker og ideer og gentager dem, hver gang lovene er til behandling her i tinget.

[Tholstrup.]

Det er i alt fald ikke min opfattelse af ordet taktik; det er retsforbundets konsekvente stilling til spørgsmålene. Nu er taktik ikke noget ukendt begreb for venstre. Mon ikke det ærede medlems tale må betragtes som en blanding af hans egne frihandlssynspunkter og hans partis meget varierede og meget blandede synspunkter? Dette udelukker naturligvis, at man kan være konsekvent og stemme for vort forslag, som giver netop den 100 pct.s liberalisering, som det ærede medlem hr. Anker Lau står og taler så varmt for. Og bliver det ikke på samme måde tomme, omend veltalte ord, når det ærede medlem hr. Weikop kritiserer langsommeligheden i liberaliseringen, de store udgifter til opretholdelse af delvis overflødige kontorer, men ikke vil støtte mit ændringsforslag om at komme af med denne planøkonomi? De to borgerlige partier tager ikke helt og fuldt afstand fra et planøkonomisk dirigeret samfund, men blot fra et socialistisk eller socialdemokratisk dirigeret planøkonomisk samfund. Jeg tror ikke, det er afgørende, hvem der har magten til at dirigere, men at der overhovedet er en slags diktatur. Det er afgørende, at det frie initiativ ikke får lov til at udfolde sig, hverken når det er de borgerlige partier, der vil dirigere, eller det er de socialistiske partier, der vil dirigere. Jeg foretrækker det således, at det er den enkelte borger, der bestemmer selv.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) taler om nødvendigheden af under de nuværende forhold at holde produktionsomkostningerne nede, men mener samtidig, at man må opretholde hele dette kostbare reguleringsapparat, som sinker og fordyrer al produktion og stiller sig i vejen for alt initiativ, det initiativ, som skal skaffe konkurrenceprægede priser og dermed større produktion og velstand.

Jeg glæder mig over, at det ærede medlem hr. Lars P. Jensen ikke fik tilslutning til sit forslag om en ny bilskat ved køb af nye biler med tilladelse. Det var godt det samme, for vi har vel her i Danmark verdensrekorden i bilskatter i forvejen.

Under de vilkår, vi nu har, vil truslen om forringet bytteforhold kun kunne bekæmpes ved udvidelse af frilisterne helt op til 100 pct., så alle importvarer kan hjem-

tages til de laveste priser, således som det viser sig de kan, hver gang nye vareområder bliver liberaliseret. Var det ikke ca. 33 pct., sveskerne faldt, da de kom på fri-liste, for bare at tage et enkelt eksempel? Alle erfaringer har givet retsforbundet ret i dets betragtninger og vist, at kun ved at følge retsforbundet kan vi modvirke uheldige internationale pristendenser.

Anker Lau: Det ærede medlem hr. Tholstrup er slet ikke i tvivl om det standpunkt, som jeg og mit parti hele tiden har haft på disse områder: at vi er mere end villige til at afvikle, at liberalisere, men det skal unægtelig gøres på en rimelig måde, uden at det kommer i konflikt med berettigede interesser, og jeg mener, at det ændringsforslag, det ærede medlem hr. Tholstrup har stillet i dag, ikke egner sig til gennemførelse.

Jeg har ikke så forfærdelig meget at sige til den højtærede minister.

Jeg har ment mig berettiget til på baggrund af den tale, som den højtærede statsminister holdt i Århus for nylig, og som blev båret af påstanden om den såkaldte manglende samarbejdsvilje fra vor side, ligesom at give en redegørelse for det samarbejdsforsøg, der er gjort ikke alene på dette, men på så mange andre områder, og jeg tror stadig, det har været nyttigt, at dette er blevet sagt.

Det var i virkeligheden en ganske morsom bemærkning, den højtærede minister kom med, da hun ligestillede socialistiske kræfter med fremskridtets kræfter. Jeg har aldrig været i tvivl om, at den højtærede minister havde det syn på sagen, men det kan naturligvis ikke forhindre, at vi andre måske mener det modsatte, og det kunne dog også være rigtigt, at det blev sagt her i dag. Denne udtalelse i forbindelse med det, der var tale om, nemlig næringsloven, viser ganske klart, hvad jeg i øvrigt ikke var i tvivl om, at ministeren anser en ophævelse af § 26 i denne lov for et fremskridt, hvad jeg ikke gør, og det er der jo ikke noget at gøre ved. Det er i øvrigt en sag, som har været diskuteret offentligt i pressen, så jeg kan ikke se, hvorfor vi ikke skulle kunne gøre det her.

Den højtærede minister siger, at man ikke har kunnet forhindre, at importen er

[Anker Lau.]

steget. Det skal jeg ikke bestride. Det er for øvrigt en af de ting, der for mig viser, at begrænsning i sig selv er overflødig. Forbruget er jo i virkeligheden dækket herhjemme. Vi kunne lige så godt sætte varerne på friliste. Jeg tror, det ville være godt, for erhvervslivet er således indrettet, at så længe det er begrænset, hvad man kan få af en vare, køber man op til grænsen, om ikke af anden grund, så for at bevare sine rettigheder, men i det øjeblik en vare sættes på friliste, køber ingen mere end nødvendigt, så haster det ikke. Det er en ganske simpel købmandsmæssig lære, som jeg tror den højtærede minister kunne få megen fornøjelse af.

Med hensyn til benzinen skal jeg ikke indlade mig på en detaljeret gennemgang, men kun ganske simpelt gengive de oplysninger, som forelå for udvalget og ikke er forandret siden, mig bekendt i hvert fald. Vi vil ved nytårstid ligge med en beholdning svarende til mellem 1½ og 2 måneders forbrug. Så sætter man forbruget ned med 20 pct. Den fortsat flydende import bliver sat ned et sted mellem 25 og 30 pct. På baggrund af denne lagerbeholdning er forskellen ikke større, end at man kan tænke sig en balance fremover, som udmærket kan tillade gennemførelse af den ordning, vi har været talsmænd for.

Det ærede medlem hr. Lars^WP. Jensen svingede sig temmelig højt op i diskussionen, og det skal jeg såmænd ikke fortænke ham i. Med hensyn til monopolrådets sammensætning er det svært at granske den politiske overbevisning hos hvert enkelt medlem. Det, jeg har beskæftiget mig med, er de folketingsmedlemmer, der sidder dér. Man kan diskutere, om det overhovedet er rigtigt, at der sidder folketingsmedlemmer, og jeg har ikke noget imod, at man diskuterer det, men hvis der skal sidde folketingsmedlemmer, må jeg anse det for rigtigt, at de to oppositionspartier også bliver repræsenteret. Der sidder som bekendt i monopolrådet to folketingsmedlemmer fra socialdemokratiet og et fra det radikale venstre, men ingen fra venstre og konservative.

Må jeg sige med hensyn til prisundersøgelserne, som man tager frem igen i år

som noget, der oven i købet skal fremskyndes, og at man har den bedste vilje o. s. v., o. s. v., at det havde man også sidste år, men der skete blot ikke noget før for ganske nylig.

Med hensyn til beskyttelsen fremkom det ærede medlem hr. Lars P. Jensen også med en bemærkning. Jeg har ikke sagt andet, end at loven kan bruges til beskyttelse under valutabesparelsens maske. Også her var det meningen, at vi skulle foretage en undersøgelse af de bundne lister, de helt forbudte varer, de importbegrænsede varer, for at finde ud af dette. Intet er sket på dette område. Vi har nogle gange rykket for det i udvalget, og der blev, så vidt jeg husker, lovet os et diskussionsgrundlag tilvejebragt af varedirektoratet, som heller aldrig kom. Det er alt dette, der viser, at der ingen vilje er til at gå disse veje.

Jeg har lige en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Weikop, som har misforstået en udtalelse, jeg fremsatte. Jeg er ikke i tvivl om, at den høje regering udmærket kan tænke sig at rationere af valutamæssige grunde, men det, jeg sagde, var blot dette, at i udvalget har ministeren afvist, at benzinrationeringen var sket af valutamæssige grunde. Det er det, det ærede medlem har taget fejl af.

Så har jeg egentlig kun til slut et par forhåbningsfulde ord til det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), som igen i år holdt sin eneste tale på dette område. Jeg vil tro, at hvis vi gennemgik vareforsyningslovens behandling for de sidste 2-3-4 år, ville vi se nøjagtig den samme tale med nøjagtig de samme ingredienser i, men dog altså en tale, som trods alt giver udtryk for et vist håb, en vis optimisme med hensyn til fremtiden, tro på de løfter, som endnu en gang er givet, tro på, at vi i det valgår, vi går ind i, vil komme igennem alt det materiale, som der ikke er sket noget med under et normalt folketingsår. Jeg tror det ikke. Den måde, sagerne er blevet behandlet på, giver mig indtryk af, at det er regeringens politik ikke at foretage sig noget på dette område. Det må man erkende som den kendsgerning, det er, og det har vi gjort, og derudfra har vi taget vort standpunkt, og det synes jeg i og for sig ikke der er det mindste at sige til.

Weikop: Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen forsvarede de varebytteforretninger, som Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger havde udført. Det var ganske overflødig at forsvare dem. Den højtærede minister siger, at når det er professor Nyboe Andersen, der skriver noget, så må man rette ros og dadel mod ham, men det er slet ikke det, det drejer sig om. Det, det drejer sig om, er, at professor Nyboe Andersen i et stort interview er kommet med nogle oplysninger, som kan give anledning til at spørge, om alle andre har samme adgang til varebytteforretninger som Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Så får jeg den oplysning i udvalget, og derefter siger jeg her, at jeg er glad for at have fået den oplysning, at der ikke er nogen forskelsstilling. Hvorfor er man så så sart på det område? Det forstår jeg slet ikke. Jeg er tilfreds med de oplysninger, jeg har fået, men der må vel være en grund til, at man er så sart på det område.

Jeg skal ikke komme ind på hele benzinationeringen, men vil blot slå fast, at det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var ganske enig med mig i, at hvis det var mig eller en anden borgerlig, der som minister havde lavet den ordning, den nuværende minister har lavet, så ville det ærede medlem hr. Lars P. Jensen selvfølgelig have kritiseret den sønder og sammen. Hvis vi ganske enkelt i vareforsyningsudvalget havde godkendt det første forslag, den højtærede minister var kommet med, ville det f. eks. være resulteret i, at taxavognene skulle have haft 550 l; de fik 850 l. Det skifter fra den ene dag til den anden. Den ene dag skal vi ikke rationere dieselolie, den næste skal vi alligevel rationere den. Det, man vendte sig imod, var, at det var oplyst, at man regnede med, at der skulle gives, jeg tror, det var 114 000 dispensationer. Der har ikke været nogen uenighed om, at erhvervskørsel skulle tilgodeses. Det var kun en lille spaøftærdig bemærkning, jeg kom med; derfor er det mærkeligt, så sart man er. Det hører imid-

lertid til de ting, man kan drøfte i forbindelse med vareforsyningsloven.

Med hensyn til selve vareforsyningsloven sagde det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), at det var, som om man talte om noget andet. Det ved jeg dog ikke. Vi har netop talt om loven, men jeg havde nærmest indtryk af, at det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) befandt sig som en kat på et varmt bliktag — jeg ved ikke, hvordan en kat har det på et varmt bliktag, men noget i den retning. Det ærede medlem sagde, at det var noget søgt at rejse dette spørgsmål om, at rationeringer, når det drejede sig om valutamæssige grunde, skulle gennemføres i folkettinget. Men må jeg ikke have lov at sige, også til den højtærede minister, at hvis man kommer til at stå i en ny valutastituation, så må alle problemerne drøftes, og selv om den højtærede minister eller regeringen mener, at man skal gå rationeringsvejen, så kunne det godt være, at en drøftelse her i det høje ting kunne føre til et andet resultat.

Så siger ministeren, at forhandlingerne i udvalget ikke er lukkede, pressen kommer dér. Ja men hvornår kommer pressen? Den kommer, når afgørelserne er truffet, men der er ikke nogen presse, så længe sagerne bliver drøftet, og det er en væsentlig forskel. Derfor må jeg mene, at når det netop drejer sig om valutamæssige grunde, hvor der kan være mange forskellige synspunkter, må det være ganske afgørende, at drøftelserne finder sted her i tinget. Jeg tror ikke, den højtærede minister kan være meget uenig med mig i dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen spørger, hvorfor jeg ikke foreslog, at spørgsmålet om benzín- og olierationering skulle behandles i tinget; men vi siger jo netop, at når der er tale om vareknaphed eller truende vareknaphed, erkender vi, at det drejer sig om foranstaltninger, der må gennemføres hurtigt, og derfor har vi ikke forlangt, at spørgsmålene skulle behandles i tinget. Det er altså fuldstændig på linje med de æn-

[Weikop.]

dringsforslag, vi har fremsat; derom kan der ikke være nogen som helst tvivl.

Jeg kan stadig væk ikke forstå, at det radikale venstre og socialdemokratiet ganske vil tilsidesætte det høje ting, når det gælder en valutasituation, der i givet fald kan kræve foranstaltninger gennemført. Man har ikke noget imod at få sådanne forhandlinger i gang, når der drejer sig om omsætningsafgifter, der — jeg gentager det — ikke har nær så vidtrækkende konsekvenser, som hvis man sætter et indenlandsk rationeringsapparat i gang for at kunne imødegå valutasituationen.

Jeg tror, jeg har sagt alt dette så klart, som det er muligt, og jeg beklager endnu en gang i høj grad, at det radikale venstre ikke vil forstå det; det hjælper jo ikke ret meget, at vi kommer med tingene til vareforsyningsudvalget, hvis socialdemokraterne og de radikale er enige. Så kan vi tage en debat bagefter — det lagde det ærede medlem hr. Lars P. Jensen op til med hensyn til benzinrationeringen — men sagen er afgjort.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen fremhævede Butikshandelens Fællesråds stilling og sagde, at den ville han gerne tage hatten af for. Det glæder mig, at det ærede medlem vil tage hatten af for, hvad der kommer derfra, men jeg synes ærlig talt, det ærede medlem også skulle have strøget topsejlet, dengang Butikshandelens Fællesråd kom med henvendelser, da vi sidste gang på grund af valutasituationen behandlede omsætningsafgifterne.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Da monopoltilsynet er draget ind i diskussionen, vil jeg gerne sige, at det er med stor tilfredshed, vi, der har stemt for dets oprettelse, ser — nu da det har virket et stykke tid — at dets afgørelser stort set er blevet modtaget med tillid fra alle kredse, og at tilsynet har skabt anseelse og respekt om sine afgørelser. Det er blevet en institution, man ser hen til som den uvildige, sagkyndige bedømmer af de økonomiske spørgsmål; de bliver forelagt det til overvejelse og udtalelse. Jeg synes ikke, der er noget grundlag for den kritik, der er rejst her.

Om nødvendigheden af at beholde vareforsyningsloven er der for så vidt ingen

uenighed; det er alle enige om, endda retsforbundet. Venstre og de konservative mente i hvert fald, den var nødvendig, dengang vi havde en venstre-konservativ regering, da de økonomiske forhold dog lå i et mere roligt leje end nu. Det er deroverfor, jeg har spurgt: hvad er begrundelsen for, at man, når der sidder en anden regering, ikke mener, det er nødvendigt, at den har de samme beføjelser, som man forlanger for sig selv, til trods for at situationen er forværret, som tilfældet er nu? Det synes jeg de herrer skylder svar på.

Det ærede medlem hr. Weikop spørger, om jeg ikke er tilhænger af, at de afgørelser, der træffes på disse områder, hvor det gælder valutastabilisering, træffes i dagslys, i åben forhandling, ikke i lukkede møder. Jo, naturligvis, men jeg kender ikke noget til, at der i vareforsyningsudvalget er truffet afgørelser af betydning for valutasituationen, som ikke er kommet ud til offentligheden. Det ærede medlem har haft lejlighed til, hver gang et spørgsmål af denne karakter har foreligget i vareforsyningsudvalget, at rejse det her i tinget, hvis han mente, at den afgørelse, der blev truffet i udvalget, ikke var rigtig. Der er ikke mig bekendt noget tilfælde, hvor der af handelsministeren er truffet en afgørelse i forbindelse med valutasituationen, som ministeren har søgt og fået tilslutning til af et flertal i vareforsyningsudvalget mod de to partiers stemmer. Jeg ved ikke, hvad det er for en tale om, at afgørelserne træffes for lukkede døre. Det ærede medlem kan på ethvert tidspunkt rejse spørgsmålene her, men han har bare aldrig gjort det.

Det ærede medlem hr. Anker Lau siger, at min tale er den samme hvert år. Det er også det samme lovforslag, vi behandler hvert år, og da det ærede medlem, som ifølge forretningsordenen får ordet før mig, altid siger det samme, må det, jeg siger, naturligvis være påvirket deraf.

Lars P. Jensen: Det ærede medlem hr. Weikop siger, at det havde klædt mig, om jeg også havde taget hatten af, da Butikshandelens Fællesråd ville have omsætningsafgifterne ophævet. Jeg var nu ikke til stede i det pågældende udvalg, men det, jeg tager hatten af for, er, at Butikshande-

[Lars P. Jensen.]

lens Fællesråd, der repræsenterer en ret stor stand og ligesom de ærede medlemmer hr. Weikop og hr. Anker Lau er tilhænger af, at loven afvikles, siger, at i den givne situation vil de ikke føre deres principper frem, men de ønsker kun loven forlænget et halvt år. I en alvorlig situation, hvor ingen ved, hvad der sker, og ingen kan vurdere situationen blot en måned frem, tager altså Butikshandelens Fællesråd, der i øvrigt er enig med de ærede medlemmer hr. Weikop og hr. Anker Lau om liberaliseringen, det standpunkt, at de siger: principielt ønsker vi afvikling, men i den givne situation skal vi afstå derfra; dog ønsker vi, at loven kun kommer til at gælde for et halvt år. Hvis de ærede medlemmer ville have gjort det samme i denne situation, tror jeg det politisk set ville have pyntet på dem.

Det ærede medlem hr. Anker Lau kommer stadig væk tilbage til sammensætningen af monopolrådet og siger, at der i dette sidder tre socialdemokrater og en radikal. Jeg vil gøre det ærede medlem opmærksom på, at de to socialdemokrater, begge medlemmer af det høje ting, som er medlemmer af monopolrådet, ikke, så vidt jeg ved, er valgt, fordi de er socialdemokrater; det ærede medlem fru Viola Nørlov er valgt, fordi hun er formand for Forbrugerrådet, og det ærede medlem fru Edel Saunte, fordi hun er jurist. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er, så vidt jeg ved, heller ikke valgt ind i monopolrådet eller dets forretningsudvalg, fordi han er medlem af det radikale venstre, men på grund af sin økonomiske sagkundskab. Det afgørende er imidlertid, synes jeg, at det ærede medlem hr. Anker Lau ikke i dag har kunnet fremkomme med kritik af de afgørelser, der er truffet i monoptilsynet. Jeg kunne endvidere nævne nogle medlemmer af monopolrådet, der har været medlemmer enten af dette ting eller af tinget i den anden ende af vandrehallen, venstremænd, der, så vidt jeg ved, ikke er valgt ind i monopolrådet, fordi de var forhenværende folketings- eller landstingsmedlemmer, men på grund af det erhverv, de repræsenterer, og den sagkundskab, de dermed har. Jeg tror, det samme gælder her, at man ikke på det felt, de repræsenterer, kan få bedre folk, selv ikke blandt socialdemokraterne.

Endelig siger det ærede medlem hr. Anker Lau, at der er ingen vilje til at gøre noget ved de bundne lister. Jeg har spurgt det ærede medlem, hvad det er for varer, vi har ført tilbage til bunden liste, varer, der var på friliste, medens det ærede medlems parti sad ved magten. Der er ingen. Hvis det ærede medlem mener, at vi bruger den bundne liste til beskyttelse, kan vi påstå det samme om det ærede medlems parti, men der skete ikke noget med hensyn til de bundne lister, medens det ærede medlems parti havde magten. Det, der er sket nu — vi kan diskutere, om det er for lidt, eller om det er kommet for sent — er i hvert fald et fremskridt i forhold til dengang, da den anden regering sad.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Da det efter det ærede medlem hr. Anker Lau og det ærede medlem hr. Weikops udtalelser ser ud til, at det bliver vanskeligt af få flertal for retsforbundets ændringsforslag, vil jeg spørge om et par ting. Det er nemlig stadig uklart, hvor meget venstre og det konservative folkeparti vil liberalisere, hvis de får administrationen, og om de helt vil afskaffe den protektionisme, der ligger i loven.

I underændringsforslag nr. 4, stk. 1, tales der om så frie forhold som muligt, men det samme påstår socialdemokraterne jo at ville gennemføre.

I underændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af lovens § 5 står der i stk. 2, at nye rationeringer kun kan gennemføres ved lov eller med tilslutning fra vareforsyningsudvalget, altså uden lov. Der står altså her, at rationeringer kan gennemføres enten ved lov eller uden lov. Det er jo ikke meget værd for os, som skal stemme for det. Hvad opnår vi frihandelstilhængere ved at stemme for disse underændringsforslag, som venstre og de konservative har stillet? Vil de love os 100 pct.s liberalisering, eller vil de ikke?

(Kort bemærkning).

Weikop: Jeg går ud fra, at det ikke kan nytte at fortsætte diskussionen med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), men det ærede medlem siger så ofte, at vi skylder svar. Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) skylder os i hvert fald

[Weikop.]

svar på det spørgsmål: hvorfor kan man ikke i folketinget behandle en valutasisituation og i folketinget tage stilling til de foranstaltninger, der skal træffes? Hvorfor vil det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) have, at i givet fald skal sådanne afgørelser træffes i vareforsyningsudvalget?

Det er givet, at hvis der i udvalget er flertal og afgørelsen er truffet, kan man godt bagefter begynde at drøfte den trufne afgørelse, men det, jeg ønsker, er, at drøftelsen skal foregå her i tinget, inden afgørelsen træffes.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen sagde, at det havde pyntet bedre på os — jeg ved ikke, om det kan pynte at sige det ene eller andet, om ord i det hele taget kan pynte, men det er nok muligt — at det havde pyntet bedre på os, hvis vi havde sluttet os til Butikshandelens Fællesråd. Jeg synes egentlig, at når det ærede medlem hr. Lars P. Jensen er så glad for den pågældende udtalelse, skulle han stille et forslag her i tinget på linje med det, Butikshandelens Fællesråd ønsker.

(Kort bemærkning):

Jørgen Jørgensen (Lejre): Jeg vil naturligvis ikke have noget som helst at indvende imod, at en valutasisituation og de foranstaltninger, der bliver nødvendige i forbindelse hermed, drøftes her i salen, hvis en regering skønner det forsvarligt og rigtigt. Jeg kender imidlertid intet tilfælde, hvor noget sådant har foreligget, og hvor en afgørelse er truffet ved en flertalsbeslutning i vareforsyningsudvalget. Det er derfor, jeg spørger: hvorfor vil det ærede medlem give det udseende af, at han og hans parti er de eneste, der mener, at disse ting skal drøftes offentligt? Jeg kender intet tilfælde, hvor det ærede medlem i vareforsyningsudvalget har rejst et spørgsmål, der ønskedes drøftet her i salen, og hvor det er blevet forhindret. Vil det ærede medlem nævne mig tilfælde, hvor man i vareforsyningsudvalget på forslag fra de skiftende handelsministre har gennemført foranstaltninger, der ikke er blevet tiltrådt fra konservativ side, og som man har ønsket drøftet her i tinget, før beslutning blev

truffet i vareforsyningsudvalget? Jeg kender intet sådant tilfælde, og derfor synes jeg, det må afgøres, hver gang der foreligger et tilfælde, om man skønner det nødvendigt og forsvarligt at føre den offentlige drøftelse her i tinget.

(Kort bemærkning).

Weikop: Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) spørger stadig, hvorfor vi har stillet vore underændringsforslag. Det er, fordi en flertalsbeslutning i vareforsyningsudvalget om en sådan foranstaltning kan hindre en drøftelse her i tinget af afgørelsen.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jørgensen (Lejre): Det ærede medlem hr. Weikop behøver ikke at have bekymringer for, hvad der eventuelt skal ske i vareforsyningsudvalget. Den flertalsbeslutning i vareforsyningsudvalget, der kan blive tale om, skal bl. a. træffes med min tilslutning, og jeg vil selvfølgelig ikke være med til at forhindre en drøftelse her i tinget. Naturligvis ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget uden for betænkningen af *Tholstrup* (se sp. 1695) om en ny affattelse af lovforslaget *forkastedes* med 140 stemmer mod 4.

Underændringsforslag nr. 4 i betænkningen *forkastedes* med 86 stemmer mod 53; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Underændringsforslag nr. 5 i betænkningen *forkastedes* med 87 stemmer mod 55; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Underændringsforslag nr. 3 i betænkningen *vedtoges* med 142 stemmer mod 4.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen angående lovforslagets titel og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Forberedelse af landsretssager).

(Første behandling findes i tidenden sp. 947, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 119).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (K. Axel Nielsen): Under dette lovforslags første behandling blev der fra forskellig side fremsat betæneligheder angående forslagens form, der, hvis det var blevet gennemført i den fremsatte skikkelse, ville overlade til administrationen at bestemme, i hvilket omfang landsretssagers forberedelse skulle ske ved landsretterne.

Den højtærede justitsminister har herefter under udvalgsforhandlingerne erklæret sig enig i, at lovforslaget bør formuleres således, at området for landsretssagers forberedelse ved landsretterne udtrykkeligt anføres i loven, og har stillet ændringsforslag herom, hvilket ændringsforslag udvalget enstemmigt har tiltrådt. Der sker herefter ikke anden forandring i forhold til den bestående ordning, end at landsretssager fra Hørsholm retskreds forberedes ved østre landsret.

Justitsministeren har ment, at det ville

være naturligt at foretage en tilsvarende ændring i retsplejelovens § 171, stk. 1, hvori det bestemmes, at i borgerlige sager er i reglen ingen pligtig at møde som vidne uden for den underretskreds, i hvilken han bor eller opholder sig, medmindre han ønskes ført ved et tingsted, der er beliggende i samme by som tingstedet for den nævnte underretskreds. Ministeren har derfor stillet ændringsforslag til denne paragraf, hvorefter vidner fra de retskredse, hvorfra sager skal forberedes direkte ved østre landsret, fremtidig har pligt til at give møde i København. Dette ændringsforslag har udvalget ligeledes enstemmigt tiltrådt.

På udvalgets vegne skal jeg, idet jeg takker den højtærede justitsminister for den imødekommenhed, han har udvist over for udvalgets synspunkter, anbefale det stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Udvalget har i øvrigt drøftet det principielle spørgsmål, om der bør ske en almindelig udvidelse af det område, for hvilket landsretssager skal forberedes direkte for landsretten, og der er til vejledning for udvalget stillet justitsministeren en række spørgsmål, der dog ikke i den tid, der har været til rådighed, har kunnet besvares udtømmende.

For en sådan udvidelse taler det almindeligt anerkendte princip om bevisumiddelbarhed. Dette princip fører dog kun til, at sager, i hvilke bevisførelse skal finde sted, forberedes ved landsretten, medens det vil medføre urimeligt besvær og tidsspilde at lade rene inkassosager forberede ved landsretten. Det er imidlertid ikke muligt at afgøre ved en sags anlæg, om den vil medføre bevisførelse eller ej.

Dette og andre spørgsmål har man ikke kunnet nå at færdigbehandle. Det gælder således også spørgsmålet om, hvorvidt det må anses for ønskeligt og hensigtsmæssigt at udvide området for underretssager ved forhøjelse af den grænse for sagsgenstandens størrelse, som loven fastsætter, og det gælder ligeledes spørgsmålet om, hvorvidt det under hensyn til de erfaringer, man måtte have indhøstet i Sverige, bør overvejes, om der her i landet skal være adgang til at lade retsprotokollater afløse af stål-båndsoptagelser.

På flere udvalgsmedlemmers vegne skal jeg anmode den højtærede justitsminister